

TEMA: Genforeningsfesten, der blev aflyst

Thomas Andresen, formand for Det Sønderjyske Præsidium:

“Dette her er det forsømte forår for mig

Side 6

Besøg Genforeningens steder i sommerferien

Side 28

Anmeldelse: Tyskere på flugt efter krigen

Side 36

Slesvigere i strid op til Genforeningen

Side 38

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

TEMA: Genforeningsfesten, der blev aflyst

“Dybbøl er mit andet fødested

Læs portrætinterview med Thomas Andresen,
formand for Det Sønderjyske Præsidium

6

Foto: Niels Åge Skovbo/FOKUS

4 **Nyt fra grænselandet**

5 **Leder**
Af Jens Andresen

6 **“Dette her er det forsømte
forår for mig”**
Interview med Thomas Andresen,
formand for Det Sønderjyske
Præsidium

16 **“Vi er skabt til at mødes
ansigt til ansigt”**
Interview med adfærdspsykolog
Anders Colding-Jørgensen

19 **Hvad betyder det,
at jeres genforenings-
arrangement er aflyst?**
Lars Kofod-Jensen, Torkild Bak,
Lasse Tästensen, Helle T.
Nordentoft og Kirsten Rykind-
Eriksen svarer

22 **“De skal ikke blive glemt”**
Sådan lød talerne ved Folkefesten
på Dybbøl i 1920

26 **“Noget saa gribende og
højtideligt har jeg aldrig
oplevet før”**
En fars brev hjem til sin søn i 1920

“Noget så gribende har jeg aldrig oplevet før

26

Ny udstilling om Sønderjylland 34

“De skal ikke blive glemt
Læs taler fra Folkefesten på Dybbøl i 1920

28 Besøg Genforeningens steder i Sønderjylland

30 “Skyd ikke! Det er min bror!”
Historiker René Karpantschof skriver om Slesvig forud for Genforeningen

33 Ny bog om Sønderjylland

34 Anmeldelse:
100 år med Danmark. Sønderjylland siden Genforeningen
Af Peter Yding Brunbech

36 Anmeldelse:
Tyskere på flugt
Af Henrik Skov Kristensen

38 Anmeldelse:
Den kirkelige genforening i 1920
Af Kristian Ditlev Jensen

40 Kommentar
Af Knud-Erik Therkelsen

41 Det sker i lokalforeningerne

44 Frimærker markerer Genforeningen

Foto: Tim Riediger

Mindretalsansigter udstilles i Sydslesvig

Fire fotografer fra grænselandet har taget portrætbilleder af medlemmer af det tyske mindretal i Sønderjylland og det danske mindretal i Sydslesvig. Fotoudstillingen 'Ansigt-2020-Geschter' kan ses på Mikkjelberg, center for nordisk kunst og cricket, i Sydslesvig; dog kun efter aftale på grund af corona. Her er det (stående) Lars Erik Bethge, leder på Danevirke Museum, og Hauke Grella, leder af det tyske mindretals museum, Deutsches Museum Nordschleswig.

Foto: Privat

Ingeborg Aggerholm har på sin sten valgt at skrive på både dansk og tysk.

Det bliver godt igen

For at sprede håb i coronatiden har Grænseforeningens Kulturmødeambassadører (KMA) på Instagram delt billeder af sten placeret i hele landet med budskabet "Det bliver godt igen". Sydslesvigske Ingeborg Aggerholm har anbragt en sten ved genforeningsstenen i Kruså: "Vi må ikke glemme genforeningsfejringen", siger hun.

VED GRÆNSEN

Hvordan er det at leve i et grænseland?

Dorte Jagetic Andersen

"Jeg bor i Flensborg, men arbejder i Sønderborg, og det har jeg gjort i snart 15 år. Jeg er vokset op i Esbjerg og har tidligere boet i bl.a. Berlin, London og København."

"Jeg var dybt chokeret, da statsministeren valgte at lukke grænsen. Jeg var blevet så vant til at leve en hverdag på begge sider af grænsen, at jeg slet ikke havde forestillet mig, at det var en mulighed at lukke på den måde."

"For mig har det været lidt som at blive skåret over: En del af den, man er, har man ikke længere adgang til. Før corona var jeg vant til at krydse grænsen næsten dagligt for at komme på arbejde eller besøge familie og venner. Nu har jeg først lige set mine forældre for første gang i flere måneder."

*Dorte Jagetic Andersen,
lektor ved Institut for
Grænseregionsforskning,
Syddansk Universitet.*

Magasinet **Grænsen** nr. 3/2020 82. årgang **Udgiver** Grænseforeningen, Peder Skrams Gade 5, 1054 København K
Ansv. redaktør Anna-Lise Bjerager, alb@graenseforeningen.dk, tlf. 3031 6113 **Forsidefoto i dette nummer** Niels Åge Skovbo/FOKUS **Layout** Prik grafisk tegnestue **Tryk** Jørn Thomsen Elbo A/S **Abonnement** Grænseforeningen, info@graenseforeningen.dk, tlf. 3311 3063 **Udgivelsesplan 2020** Nr. 4: 28. aug., nr. 5: 16. okt., nr. 6: 4. dec.
Deadline: 3 uger inden udgivelsesdato. Uopfordrede indlæg modtages gerne, dog uden garanti for trykning.
Læs magasinet Grænsen online: www.graenseforeningen.dk/gransen ISSN: 0903-2223

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

En virus må ikke snyde os for genforeningsfesten

Af Jens Andresen
Formand for Grænseforeningen

Normalt skal man fejre jubilæumsfester på selve dagen. Ved at holde fast i dette princip opnår man den bedste jubilæumsstemning, og det gælder også genforeningsjubilæet. Derfor er det også meget ærgerligt og trist, at coronapandemien har betydet, at alle planlagte arrangementer, der skulle have fundet sted i anledning af 100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark, er blevet aflyst efter den 6. marts. Det er trist, fordi der virkelig var lagt mange kræfter i tilrettelæggelsen af disse arrangementer, og der var investeret mange timers arbejde i at forberede programmet.

Glædeligt er det dog, at mange arrangører samtidig med aflysningen meddelte, at man

projekt 'Genforen dit fællesskab' i samarbejde med Efterskoleforeningen, Dansk Friskoleforening og Dansk Boldspil Union (DBU). Her var der planlagt en række arrangementer den 14. maj 2020 ved et stort antal genforeningssten rundt i alle landsdele, og de sydslesvigske skolebørn skulle have været med til at præge billedet. Det havde helt sikkert budt på oplevelser, der ville blive husket, ligesom det uden tvivl ville have resulteret i personlige forbindelser og venskaber. Det er på nuværende tidspunkt ikke afklaret, om dette landsdækkende arrangement, som mange havde glædet sig til, bliver til noget.

Man må ellers sige, at genforeningsjubilæet har givet grænselandet og Genforeningen al den omtale og opmærksomhed, som man kunne ønske sig. Mange avisartikler, podcasts, radio- og tv-indslag er blevet sendt og flere er på vej. Mange bøger om Genforeningen er blevet udgivet, og en lang række foredrag er blevet holdt.

Mon ikke der med al den omtale er skabt en forventning, som der kan bygges videre på, når de mange arrangementer, der er blevet udskudt, skal afholdes til efteråret og foråret 2021? Her tænkes på de mange teaterforestillinger og koncerter, Folkefesten i Jelling, Folkemødet i Ribe, og den kongelige families rundrejse i kong Christian 10.'s fodspor i Sønderjylland kulminerende med festen på Dybbøl Banke til juni næste år. Lad os håbe, at disse arrangementer, når de bliver gennemført i 2021, får stor folkelig opbakning. Det fortjener de mange aktører, og det skylder vi os selv som danskere. Vi skal møde op og fejre Genforeningen, der kom til at styrke sammenholdet imellem os. Så derfor: Lad os holde en genforeningsfest, som vi vil huske i årevis. En fest, som ingen virus kan ødelægge, men højst udskyde.

“

Genforeningsjubilæet har givet grænselandet og Genforeningen al den omtale og opmærksomhed, som man kunne ønske sig

agter at gennemføre arrangementerne enten til efteråret eller til næste år. Det gælder bl.a. 'Ung Genforening 2020', som skulle have fundet sted i uge 20 med 5000 børn fra det danske mindretal i Sydslesvigs skoler på en uges ophold i Danmark, og nu ser ud til at blive til noget i 2021.

Andre har dog helt måttet aflyse, og det er meget beklageligt, mens andet stadig er uafklaret. Det gælder bl.a. Grænseforeningens

TEMA: Genforeningsfesten, der blev aflyst

“Dette her er det forsømte forår for mig

Af Anna-Lise Bjerager Fotos: Niels Åge Skovbo/FOKUS

Thomas Andresen (V), der er formand for Det Sønderjyske Præsidium, er manden, der officielt måtte aflyse de mange genforeningssarrangementer og Folkefesten på Dybbøl den 11. juli på grund af corona. Magasinet Grænsen har mødt den sønderjyske borgmester, der har markante holdninger til Genforeningen og tosprogede byskilte i Sønderjylland, og som nægter at deltage i grundlovsceremonier på rådhuset i Aabenraa, fordi nye statsborgere afkræves et håndtryk

Fra sit sommerhus i Vemmingbund i Sønderjylland kan Thomas Andresen se over på Dybbøl Mølle. Det var der, festlighederne i anledning af 100-året for Genforeningen i 1920 skulle have nået sin kulmination den 11. juli i år. Den dag skulle Folkefesten på Dybbøl Banke have samlet anslået op til 30.000 deltagere, herunder Dronning Margrethe, den tyske forbundspræsident Frank-Walter Steinmeier og hele det officielle Danmark. Folkefesten på Dybbøl var ikke en hvilken som helst fest. Alt var planlagt ned til mindste detalje, så de historiske begivenheder i 1920 så at sige kunne genopføres: Dronningen og den kongelige familie skulle rejse i Dronningens farfars, kong Christian 10.'s, fodspor på de datoer, hvor begivenhederne fandt sted dengang, og besøge syv syd- og sønderjyske kommuner, og Folkefesten på Dybbøl Skanser skulle have dannet ramme om de officielle taler og

underholdning med populære bands, DGI Verdensholdet og Sønderjyllands Symfoniorkester.

Men nu er festen aflyst. Eller rettere: Festen er på grund af coronapandemien udskudt til 15. juni næste år, Genforeningsdagen, hvor Genforeningen officielt trådte i kraft, og der planlægges efter samme program. Alligevel sidder Thomas Andresen (V), der er borgmester i Aabenraa og formand for Det Sønderjyske Præsidium,

der udgør jubilæets officielle styreorgan, tilbage med en underlig følelse.

“Jeg er da trist til mode over, at vi har måttet aflyse Folkefesten på Dybbøl og i det hele taget aflyse de mange genforeningsarrangementer, som alle havde glædet sig sådan til, og som har krævet så store forberedelser. Det lange forløb fra januar til juli, hvor 100-året for Genforeningen skulle have været fejret, blev afbrudt i marts på grund af corona. Og den store forløsning, som vi havde set frem til 11. juli, hvor vi regnede med, at vi skulle se tilbage på et vellykket genforeningsår, udebliver. For mig er 2020 på den måde det forsømte forår”, siger Thomas Andresen på en videoforbindelse fra sommerhuset i Vemmingbund. Han har indvilget i at gøre foreløbig status over genforeningsåret, der blev afbrudt, og den opmærksomhed, som han har oplevet fra det øvrige Danmark og medierne i anledning af genforeningsåret, inden hele verden gik i stå på grund af coronapandemien. En opmærksomhed, som Thomas Andresen, der har været borgmester i Aabenraa siden 2014, ikke er uvant med. Han har aldrig været bange for at ytre sig i debatten gennem årene. Senest har han talt varmt for Genforeningen som danskeres fest med fuld brug af alle nationale symboler. Men han har også gjort sig bemærket ved at erklære sig som modstander af tosprogede byskilte i Sønderjylland og ved at nægte at deltage i grundlovsceremonien på rådhuset i Aabenraa.

Sønderjyde med stort S

For Thomas Andresen begynder det hele med Dybbøl. Han er sønderjyde med stort S, som han siger, født og opvokset som han er i den lille by Søgaard ude ved hovedvej A10 mellem Aabenraa og Kruså. Men hvis det ikke havde været for Danmarks nederlag på Dybbøl i 1864, de 56 år under preussisk styre og Genforeningen i 1920, var han aldrig blevet sønderjyde.

“Dybbøl er mit andet fødested”, konstaterer Thomas Andresen.

For at forstå hvordan det hænger sammen, skal man tilbage til slutningen af 1950'erne, da hans mor, der stammer fra Nordrhein-Westfalen, og hans far, der var dansk apotekersøn fra Flensborg, mødte

Thomas Andresen

55 år, borgmester for Venstre i Aabenraa siden 2014, formand for Det Sønderjyske Præsidium, der sammen med en statslig styregruppe, har udgjort den officielle forankring for markeringen af 100-året for Genforeningen i 2020, formand for Frøslevlejren, tidligere direktør i entreprenørfirmaet Daugaard Pedersen. Gift med Vivian Andresen. Parret har tre voksne døtre.

*"Jeg er da trist til mode
over, at vi har måttet
aflyse Folkefesten på
Dybbøl", siger Thomas
Andresen*

hinanden i Namibia, der er tidligere tysk koloni. I reolen bag Thomas Andresens skrivebord i sommerhuset står udskårne afrikanske træfigurer, og han har stadig fætre og kusiner i både Namibia og Tyskland.

Da hans far og mor var blevet gift, valgte de at slå sig ned i Aabenraa, hvor han selv er født i 1964. Det første, de gjorde, var at købe en flagstang, så de kunne hejse Dannebrog på flag- og festdage, fortæller Thomas Andresen.

“Det betød meget i min fars familie, at man var dansk, og det ønskede de også at vise. Ikke som en demonstration, men som en tilkendegivelse af, at det forholdt sig sådan. Min far sagde altid: ‘Jeg er først og fremmest europæer’. Når det alligevel var så stærkt for dem, at de var danske, skyldtes det familiehistorien.”

“Min farfar var fra Kliplev her i Sønderjylland, der jo var under preussisk styre, da han var ung i begyndelsen af 1900-tallet. Så min farfar fik en tysk studentereksamen og blev apoteker. Da han efter Genforeningen i 1920 ønskede at erhverve sit eget apotek, kunne han ikke få lov til det i Danmark med

en tysk eksamen. Derfor flyttede mine bedsteforældre til Flensborg og havde i mange år apotek i Friesische Strasse ved Søndertorv, hvor min far blev født i 1927. På den måde voksede min far op i Nazi-tyskland, men tilbragte alle sine ferier og sin fritid hos familien på den danske side. Min far sagde altid, at han mærkede en stærk frihedsfølelse, når han krydsede græn-

sen til Danmark. Den trang til frihed har jeg arvet fra ham, tror jeg. I alt fald præger det meget den måde, jeg tænker og handler på.”

“Min mor, der er født i 1937, lever stadigvæk og bor her i Aabenraa. Da hun og min far kom til Danmark for at bo, kendte hun intet til Skandinavien og talte ikke et ord dansk. Min mor kan også huske al krigens gru fra sin barndom. Hun kan huske, hvordan hun og hendes familie måtte sidde mange timer i beskyttelsesrum, når der blev bombet. Da hun kom til Danmark med min far i 1960'erne, var det ikke populært at være tysker i Sønderjylland, så det har ikke været så let for hende”, siger Thomas Andresen.

Talte tysk indtil børnehaven

Indtil han skulle i børnehaven, talte Thomas Andresen kun tysk derhjemme, fordi hans mor ikke talte dansk. Da han var ung, syntes han på ingen måde, det var en fordel at være tosproget. Så sad man der og skulle skrive dansk stil til studentereksamen. Når den gode sætning så var klar inde i hovedet på tysk, fungerede det slet ikke, når den blev oversat til dansk. Senere, da han blev uddannet bygningsingeniør og fik job i entreprenørbranchen, var det ham, der blev projektleder på de store byggesager, fordi de tyske bygherrer ønskede en projektleder, der kunne tale og skrive tysk.

“Jeg er glad for min tyske arv. Især dette her med, at man ved, hvornår man skal være formel og akkurat, og hvornår det hele er lidt mere afslappet. I forretningsverdenen er det en stor fordel, at man ved, hvornår man har lavet en aftale. Netop aftaler og overholdelse af frister og den slags kan godt være lidt mere flydende i Danmark. Jeg er også glad for tysk festkultur, sådan som man kender det fra Bierfest. Der er stil over det samtidig med, at det er meget fornøjeligt. Hvis jeg skal vælge mellem en engelsk og en tysk film, vælger jeg som regel den tyske. Jeg glæder mig over tysk kultur. I den forbindelse håber jeg også, at det dansk-tyske kulturelle venskabsår, der jo også er påvirket af coronasituationen, kan genoptage nogle af deres mange arrangementer”, siger Thomas Andresen, der dog ikke tillægger det en særlig betydning, at han er barn af to kulturer, den danske og den tyske, med

Det Sønderjyske Præsidium

Det Sønderjyske Præsidium er det officielle forum bag Genforeningen 2020 sammen med en statslig styregruppe. Det Sønderjyske Præsidium blev nedsat i 2017 og består af repræsentanter for syv syd- og sønderjyske kommuner, Region Syddanmark, regeringen, repræsentanter for det tyske mindretal i Sønderjylland og det danske mindretal i Sydslesvig samt andre interessenter, herunder Grænseforeningen. Et sekretariat i Aabenraa, der varetager den overordnede koordinering med projektleder Simon Faber i spidsen, står for den overordnede koordinering og opdaterer genforeningsarrangementerne på www.genforeningen2020.dk.

REJST · VED
GENFORENINGEN
I · KONG · CHRISTIAN · D · X
9. REGERINGSÅR
1920.

*Genforeningsstenen
med ordene "Rejst
ved Genforeningen i
Kong Christian X 9.
regeringsår 1920"
omkranser sammen
med to andre sten
flaghøjen vest for
Dybbøl Mølle.*

et strejf af Namibia. Hans tre voksne døtre taler heller ikke tysk, mens hans hustru, Vivian, der også er sønderjyde, taler fejlfrit tysk, fordi deres generation af sønderjyder har set tysk tv.

"Jeg er først og fremmest sønderjyde og dernæst europæer", konstaterer han.

Ser ikke sig selv som mindretal

Han lægger vægt på, at hverken hans forældre eller han selv nogensinde har set sig selv som en del af et mindretal. Først da han som 20-årig kom til Tinglev for at arbejde, fandt han ud af, hvad det betød, at der fandtes et tysk mindretal i Sønderjylland.

"Jeg havde aldrig været bevidst om, at

alt var dobbelt dengang. Man havde både danske og tyske biblioteker, svømmehaller, skoler og børnehaver. Hvis man handlede hos den tyske købmand, var man hjemmetysker. Og det samme gjaldt, hvis man fik bilen repareret hos den tyske mekaniker. Mine to søstre kan godt huske, at de kom på besøg i hjem, hvor det ikke var velanset fra forældrenes side, at deres børn legede med mine søstre, som de anså for at være tyskere. Jeg har aldrig oplevet sådan noget. Men i Tinglev fandt jeg for alvor ud af, at der fandtes et tysk mindretal."

I dag har Thomas Andresen god kontakt til det tyske mindretal i Sønderjylland og også det danske mindretal i Sydslesvig.

*Foran Dybbøl Mølle
står en buste af
kong Christian 9.,
der besøgte Dybbøl-
stillingen natten
mellem den 22. og 23.
marts 1864.*

Hinrich Jürgensen, der er formand for Bund Deutscher Nordschleswiger (BDN) og Gitte Hougaard-Werner, der er formand for Sydslesvigsk Forening (SSF), er begge medlemmer af Det Sønderjyske Præsidium.

Der må ikke lægges en dæmper på festen

For Thomas Andresen er det helt centralt, at såvel mindretallene på begge sider af grænsen som de officielle gæster fra Slesvig-Holsten og Berlin deltager i Folkefesten på Dybbøl til næste år omkring 15. juni med et program, der ligner det, der var planlagt i år. Men når det gælder den debat, der tidligere har været, om hvorvidt man skulle

‘fejre’ eller ‘minde’ Genforeningen i lyset af, at hverken det danske eller det tyske mindretal blev genforenet i 1920, er svaret kontant.

“For mig er genforeningsåret forbundet med Kongehuset, Dannebrog, Dybbøl og de rød-hvide farver. En folkeafstemning i 1920 afgjorde, at sønderjyderne i dag udgør flertallet i Sønderjylland. Det vil vi som sønderjyder og danskere have lov til at fejre, og det må der ikke lægges en dæmper på. Vi må ikke blive hverken jubeldumme eller nationalistiske i genforeningsåret og heller ikke i 2021 og årene fremover. Vi må feste, som det sømmer sig. Samtidig må vi aldrig glemme, at 100-året for Genforeningen

fejres samtidig med 80-året for Besættelsen og 75-året for Befrielsen. De fem mørke år er også en del af fortællingen. Der er så mange sønderjyder, som har mærket på krop og sjæl, hvad det har krævet, at Sønderjylland i dag er dansk.”

“For mig er det især Dronningen, der er symbolet på, at vi holder den rette balance, både når vi fester sammen og i hverdagen. Dronningen viste, at hun rummer alle danskere, da hun besøgte det danske mindretal i Sydslesvig i 2019, ligesom hun også har besøgt det tyske mindretal. På den måde bliver Dronningen vores fælles ankerpunkt, der også gør, at sønderjyder, der stadig lever, kan tilgive krigens gru. Dronningen rummer mindretallene på begge sider af grænsen og rummer også flertallet. Det betyder alt i et genforeningsår”, siger Thomas Andresen.

Gylle over grænsen

At det skulle blive i genforeningsåret, at grænsen mellem Danmark og Tyskland skulle blive lukket i en periode på grund af coronapandemien, havde ingen set komme. Som borgmester i Sønderjylland har Thomas Andresen ytret sig om den dansk-tyske grænsekontrol, som han gerne ser lempet, hvilket der ved redaktionens slutning også var udsigt til. For ham er grænsekontrollen et problem for hans bysbørn. Som da han blev ringet op af en landmand, der havde marker på begge side af grænsen, hvilket ikke er usædvanligt i Sønderjylland. Landmanden ville høre, om borgmesteren var interesseret i, at de begyndte at køre de store gyllevogne ned gennem Kruså by, da han ikke kunne komme over grænsen andre steder? Thomas Andresen svarede, at det ville han da ikke være særlig glad for.

“Jeg ringede til politiet, og så blev der fundet en pragmatisk løsning, så der kunne blive låst op ved nogle af grænseovergangene, så landmændene kunne komme igennem med deres gyllevogne. Det er mit indtryk, at mange af de her praktiske ting går helt under radaren, når man sidder og lovgiver på Christiansborg”, siger han.

Nej til tysksprogede byskilte

I genforeningsåret og i øvrigt med mellemrum siden 2004 har en kontroversiel debat

fyldt i Sønderjylland. Det tyske mindretal, der består af 15.000 tysksindede, har et ønske om, at byskiltene i Sønderjylland har tekst på både dansk og tysk. Det er et brud på en konvention i Europarådet, som Danmark har skrevet under på, at dette ikke allerede er sket, lyder det bl.a. fra Det Europæiske Center for Mindretals-spørgsmål.

Folkefester på Dybbøl

I 1920 blev der grundlagt en tradition for dansknationale folkefester på Dybbøl, herunder store stævner for ungdomsforeninger og idrætsfolk. Dette gjorde, at Dybbøl blev omdannet til et erindringssted af mere folkelig karakter og ikke kun var et sted, der blev forbundet med de militære kampe under Første Slesvigske Krig 1848-1850 og Anden Slesvigske Krig i 1864. Socialdemokratiet deltog aktivt i denne proces og stod bag grundlovsfesten i Kongeskansen den 5. juni 1921. Genforeningsjubilæet i 1945 foregik kun fem uger efter Befrielsen med deltagelse af den kongelige familie, regering og rigsdag. På 100-året for stormen på Dybbøl i 1964 blev der afholdt mindefest på Dybbøl, hvor kong Frederik 9. holdt en tale, der var rettet mod historieløshed. I 1970 blev 50-året for Genforeningen fejret på Dybbøl. Her talte bl.a. forfatteren Peter Seeberg, der lagde afstand til al national selvforherligelse, og repræsentanter for det danske mindretal i Sydslesvig deltog for første gang. Ved 75-året for Genforeningen i 1995 var der for første gang indbudt en taler fra det tyske mindretal i Sønderjylland.

Kilde: Erindringssteder i Danmark. Af Inge Adriansen

“

For mig er det især Dronningen, der er symbolet på, at vi holder den rette balance

Thomas Andresen mener i lighed med de fleste andre syd- og sønderjyske borgmestre, at tosprogede byskilte er en dårlig idé, og han er i øvrigt af den opfattelse, at det tyske mindretal ikke burde have valgt genforeningsåret til at fremsætte forslaget på ny.

“Genforeningsåret handler om fredelig sameksistens, og netop den fredelige sameksistens blev bitterligt afbrudt i 1940-45. Så at fremføre et ønske om, at det tyske mindretal skal tilgodeses med tosprogede byskilte i anledning af 100-året for Genforeningen, synes jeg er bad timing. Der er stadigvæk mange mennesker, der lever, som har sår, der ikke er lægt efter Besættelsen. Indtil de generationer, der har familiefortællinger, der på tragisk vis beretter om, hvad man fra tysk side gjorde imod dem dengang, er væk, mener jeg ikke, at vi skal sætte tosprogede skilte op. Vi skal endnu en generation frem i tiden, så Anden Verdenskrig kommer mere på afstand”, mener Thomas Andresen, der modtager mange følelsesladede breve fra borgere i Sønderjylland, og det øvrige Danmark, hver gang debatten om de tosprogede byskilte blusser op igen. Så hvordan ser han sammenhængen mellem sit eget nej til de tosprogede byskilte og det faktum, at det dansk-tyske grænseland ofte fremhæves i internationale sammenhænge som et eksempel til efterfølgelse i andre grænseregioner?

“Jeg synes, at debatten om de tosprogede byskilte er kommet til at fylde alt for meget i medierne. Vi har haft en drøftelse blandt de fire sønderjyske kommuner om det, men vi har ikke syntes, at 2020 var et velvalgt tidspunkt for en diskussion. Vi mener faktisk, at vi opfylder Europarådets konventio-

ner i forhold til skiltning. Der er altså ingen regler, der siger, at der behøver at stå ‘Apenrade’ nogen steder. Men der står ‘Bücherei’ og ‘Nachschule Tingleff’ og alle mulige andre ting på tysksprogede skilte overalt i kommunen. Jeg mener, at hvis man ikke har større problemer end tyske byskilte, så er man nået op i toppen af behovspyramiden”, siger Thomas Andresen.

Ræk mig din hånd

Som borgmester har Thomas Andresen også haft markante holdninger i andre symbol-ladede spørgsmål. Senest gav det anledning til heftig debat i hele Danmark, da han og en række andre borgmestre protesterede mod loven om, at der skal udveksles håndtryk med nye borgere ved grundlovsceremonien på rådhuset, hvis deres statsborgerskab skal have gyldighed. I øjeblikket er kravet suspenderet på grund af faren for coronasmitte, men inden da udtalte Thomas Andresen til dr.dk.: “Det at skulle give hånd, hvis man har noget imod det, er at sammenligne med, at mange blev tvunget over i nazismen for ikke at blive chikaneret, og det ved vi hernede i Sønderjylland. Det handler om at sætte ord på noget, der rører sig dybt i mig”. Efterfølgende blev Thomas Andresen beskyldt for at spille nazikortet, ligesom citatet blev kaldt “infantilt-historieløst” og “morsomt” i Berlingske. Den debat havde Thomas Andresen gerne været foruden.

“Mine udtalelser blev misforstået, også i mit eget parti, Venstre. Mit ærinde var alene at gøre gældende, at jeg ikke mente, man kan påtvinge andre ens egen overbevisning ved symbolske handlinger. Selvfølgelig går jeg ind for, at man skal kunne give et håndtryk. Selvfølgelig er jeg imod, at nogen ikke ønsker at give et håndtryk, når grunden er kvindediskrimination eller religiøse regler. Men jeg vil kæmpe for folks ret til at have en anden holdning end mig. Den frihed, som min far følte, når han rejste over grænsen til Danmark, den vil jeg stå vagt om. Jeg sammenlignede med nazitiden, hvor man også kunne komme galt af sted, hvis man ikke løftede armen til hilsen og sagde ‘Heil Hitler’, og det gav anledning til, at nogen beskyldte mig for at spille nazikortet. Men selve tankegangen bag, at man begrænser

menneskers ret til at tænke og tro som de vil, er efter min mening den samme.”

“For mit eget vedkommende har jeg sagt, at jeg ikke ønsker at deltage i ceremonien for ikke at stille mig i den situation, at jeg skulle blive stikker. Man skal jo indberette det, hvis vedkommende ikke vil give hånd, hvilket betyder, at statsborgerskab ikke tildeles. Det vil jeg ikke være med til”, siger Thomas Andresen.

Jeg kommer ikke til at dø af stress

Han tror i øvrigt, at det har været positivt, at han er gået forrest med at sætte ord på kontroversielle emner som den dansk-tyske grænsekontrol, de tosprogede byskilte og grundlovsceremonien. Han har fået mange positive tilkendegivelser fra borgere i kommunen og fra hele landet. Men der har også været negative mails og breve.

“De negative reaktioner har været meget voldsomme. Især Facebook er et af de steder, hvor de dumme tilsyneladende flokkes. Selvfølgelig påvirker det mig, men jeg bliver hverken ked af det eller bange. Alle de mennesker, som jeg værdsætter og agter,

kan godt skelne tingene, og det er dem, jeg læner mig opad”, siger Thomas Andresen.

I sommerhuset i Vemmingbund har Thomas Andresen i mange år været i gang med at renovere. Den dag, magasinet Grænsen taler med ham, venter han på, at en vognmand skal komme forbi med to kubikmeter beton, så han kan komme til at støbe gulv. Bagefter kan det være, han går en tur op over Dybbøl Banke og nyder forårsvejret.

“Når folk ikke forstår mig eller hinanden, eller når et eller andet går mig på, så kan det være godt at slå nogle ordentligt store søm i nogle brædder. Tankerne får frit spil, når man laver noget praktisk. Selv om genforeningsåret er midlertidigt aflyst, og kalenderen er næsten tom, så kommer jeg ikke til at dø af stress. Der har jeg andre ventiler”, siger Thomas Andresen.

“Selv om genforeningsåret er midlertidigt aflyst, og kalenderen er næsten tom, så kommer jeg ikke til at dø af stress. Der har jeg andre ventiler”, siger Thomas Andresen. En af dem er en gåtur på Dybbøl Banke.

Adfærdspsykolog:

“Vi er skabt til at mødes ansigt til ansigt

Af Merlin Christophersen

Folkefesten på Dybbøl Banke er udskudt til næste år, og også andre fester og arrangementer aflyses eller udskydes på stribe på grund af coronapandemien. Adfærdspsykolog Anders Colding-Jørgensen giver sit bud på, hvad der sker med os, når vi ikke må feste sammen

Den 11. juli skulle Folkefesten på Dybbøl Banke have været afholdt med forventet 30.000 deltagere. Folkefesten skulle have været kulminationen på markeringen af 100-året for Genforeningen i 1920. Den kongelige familie, det officielle Danmark og

gæster syd for grænsen havde meldt deres deltagelse. Men nu er Folkefesten aflyst på grund af coronapandemien. I stedet skal Folkefesten på Dybbøl afholdes til næste år i forbindelse med Genforeningsdagen den 15. juni. Også mange andre arrangementer,

Foto: Klaus Dreyer/Ritzau Scanpix

der skulle have markeret genforeningsjubilæet, er enten blevet aflyst, udskudt eller flyttet online.

Adfærdspsykolog Anders Colding-Jørgensen er ikke i tvivl om, at det har store konsekvenser for os som danskere, når en stor national fejring som Folkefesten på Dybbøl Banke og alle de andre genforeningsarrangementer bliver aflyst. Alligevel er han optimistisk.

“Det er i sig selv en opsigtsvækkende manifestation, når titusindvis af mennesker vælger at mødes fysisk, når de i virkeligheden også bare kunne trykke ‘like’ på et opslag på de sociale medier. Når det er sagt, så tror jeg, at danskerne helt generelt udviser stor forståelse for den ekstraordinære situation, vi befinder os i med corona.”

Hvad sker der med os som mennesker, når vi ikke må mødes og feste sammen?

“Når vi ikke må feste sammen, bortfalder en meget vigtig dimension i vores liv. Det mangler vi helt bestemt under coronapandemien. Vi mennesker er sociale væsner,

og det er et helt basalt behov for os at kunne mødes. Når vi er fysisk sammen, synkroniserer vi vores følelser. Vi kan grine sammen og græde sammen, og vi kan røre ved hinanden og have øjenkontakt. Der er folk, der taler om ‘hudsult’. Det er et ord for alle disse behov, som kræver, at man er fysisk sammen. Ved Folkefesten på Dybbøl Banke ville man skulle stå mellem virkelig mange mennesker, og det ville være en oplevelse, der kunne blive en del af vores fælles erindring.”

Folkefesten på Dybbøl bliver udskudt til næste år, hvor programmet vil være nogenlunde som planlagt i år. Hvad betyder det, når man udskyder festen?

“Jeg tror ikke, Folkefesten kommer til at miste betydning, tværtimod. Det, at den først holdes til næste år, giver tid til at køre en hype op omkring den. Og jeg kunne forestille mig, at der vil være stor sympati for arrangementet på grund af forhistorien med corona. Så lur mig, om ikke der bliver et stort fremmøde til næste år af alle de

“Vi mennesker er sociale væsner, og det er et helt basalt behov for os at kunne mødes”, siger adfærdspsykolog Anders Colding-Jørgensen. Foto fra Aarhus midtby.

Anders Colding-Jørgensen

Født 1967, er adfærdspsykolog, forfatter og foredragsholder. Han har beskæftiget sig med psykologi og digitalisering i over 20 år, bl.a. på Institut for Fremtidsforskning.

mennesker, som vil glæde sig over at de til den tid forhåbentlig må mødes igen.”

Hvordan påvirker det os, når vi må sætte store dele af vores liv på pause og må aflyse eller udskyde ting, vi har set frem til?

“Man kan selvfølgelig godt ærgre sig over, at noget, man har set frem til, aflyses. Men aflysningerne rammer jo os alle uden undtagelse, og samtidig er årsagen til aflysningerne uden for vores kontrol. Så jeg tror, at ærgrelsen for manges vedkommende ikke er så stor, fordi vi ikke kan gøre noget ved det alligevel. Til gengæld kommer den måde, vi lever vores dagligdag på, under forandring. Vi føler, vi er i en slags undtagelsestilstand, og derfor tør vi gøre tingene på en ny måde. Vi leger måske mere med vores børn, eller vi indretter vores hjem på en ny måde. Lidt lige som når vi holder ferie.”

Mange aktiviteter og møder foregår nu på digitale platforme. Hvad betyder det for mødet mellem mennesker, at vi mødes virtuelt i stedet for fysisk?

“Det betyder, at nogle mennesker ender med at sidde og glo ind i en skærm i rigtig lang tid, og at en masse sociale og kollegiale behov ikke bliver opfyldt. Det er en illusion at tro, at vi kan erstatte et fysisk møde med det digitale. Det ser vi også i folkeskolen. Digitale opgaver, som børnene sidder og laver derhjemme, kan aldrig erstatte det fysiske møde. Skole er så meget mere end opgaver. Der findes ikke noget smart, digitalt fix.”

I december 2019, før Danmark blev ramt af corona, skrev du i et indlæg på www.analogiseringsstyrelsen.dk, at “2020 bliver året,

hvor flere klipper forbindelsen til nettet, kræver løsninger der virker offline, vender sig mod hinanden og opdager at mennesket er smukt”. Er der slet ingen fordele ved det digitale møde?

“Det digitale møde er let. Men let er ikke nødvendigvis skønt, smukt, værdifuldt eller dejligt. Det digitale er friktionsfrit, i hvert fald når det virker. Jeg kan generelt godt lide digitale løsninger, men de skal bare bruges med omtanke. Det, jeg skrev, handler om, at der er noget i selve det at møde hinanden fysisk, som er værdifuldt, uanset om det er smart eller praktisk. Jeg tror, vi er ved at have nået grænsen for, hvor meget lykkeligere vi bliver af at gøre vores liv let og mere friktionsfrit. Livet handler jo ikke om at komme så let og friktionsfrit som muligt fra vugge til krukke. Set i det lys er Folkefesten på Dybbøl med titusindvis af mennesker, som mødes ude på en mark med alle de organisatoriske og praktiske udfordringer, der går forud, vidunderlig. Netop fordi det er så overflødigt. Vi behøvede ikke gøre det og kunne bare lade være. Men det at gøre det alligevel er en menneskelig triumf.”

Hvad tror du coronakrisen betyder for fællesskabet mellem mennesker i fremtiden, når vi må forvente, at vi ikke må give hånd og skal holde afstand i lang tid frem?

“Jeg har i denne tid langt overvejende oplevet mine medborgere som hjælpsomme, generøse, støttende og solidariske. Jeg håber, det fortsætter. At vi passer på hinanden, og at vi finder måder at være sammen på, der svarer til den situation, vi befinder os i. Allermest håber jeg dog, at virusset på en eller anden måde kommer så meget under kontrol, at vi kan glemme alt om det, og bare kan mødes og røre ved hinanden, uden at vi skal se hinanden som potentielt inficerede. Så kan vi få stillet vores hudsult og igen mødes ansigt til ansigt. Det er det, vi er skabt til.”

Hvad betyder det, at jeres genforeningsarrangement er aflyst på grund af corona?

Fortalt til Merlin Christophersen og Alexander Leicht Rygaard

*Lars Kofoed-Jensen, direktør
i Dansk Skoleforening for
Sydslesvig*

“

Det er drønærgerligt, at UngGenforening 2020 er blevet aflyst. UngGenforening, der var et projekt, hvor 5.000 sydslesvigske skolebørn skulle besøge danske skoler i uge 20 i 2020, havde til formål at øge børnenes bevidsthed om forbindelsen mellem Danmark og Sydslesvig. Derudover ville UngGenforening have givet det danske mindretal i Sydslesvig medieopmærksomhed og en platform til at markere Dansk Skoleforening for Sydslesvigs 100-års jubilæum. Corona og den deraf følgende grænselukning har i den grad mindet mig om, hvilken fantastisk udvikling vi har været igennem her i grænselandet, hvor grænsen ikke længere har haft nogen betydning for hverdagen. Derfor håber jeg, at vi også fremover kan styrke folks bevidsthed om historien om grænselandet, der er tæt forbundet med Genforeningen. Det er en historie, som Danmark, Slesvig-Holsten, det danske og det tyske mindretal har tilfælles. Jeg håber, at UngGenforening vil kunne blive gennemført i 2021. Det arbejder vi på.

“

Det var en kæmpe mavepuster at skulle aflyse Folkemødet i Ribe. Vi havde været i gang med forberedelserne i næsten to år og havde aftaler med 200 medvirkende og mange frivillige. Efterfølgende kunne jeg mærke, at jeg havde brug for en tænkepause for at genfinde motivationen og lysten. Jeg har en stor forhåbning om, at vi kan gennemføre dele af folkemødet i 2021. Corona har bekræftet mig i, at nationalstaten var det rigtige tema for Folkemødet i Ribe. Krisen har sat nyt fokus på nationalstaten, der ellers var gledet i baggrunden som følge af globaliseringen. Jeg tror på, at der også kan komme noget godt ud af denne periode med corona. Vi har jo i vores kultur vænnet os til, at der ikke må ske noget alvorligt. Vi har haft vækst og fremgang siden Anden Verdenskrigs afslutning, og måske havde vi glemt, at vi er dødelige.

*Torkild Bak, domprovst i Ribe Domkirke
og projekt- og budgetansvarlig for
Folkemødet i Ribe*

Hvad betyder det, at jeres genforeningsarrangement er aflyst på grund af corona?

Foto: Deutscher Jugendverband für Nordschleswig

Lasse Tästensen,
sekretariatsleder i Deutscher
Jugendverband für
Nordschleswig, står bag Team
Grænmland, der er udskudt til
29. maj til 4. juni 2021.

“

Selvom Team Grænmland er flyttet til næste år, er det utrolig trist, at vi har måtte aflyse i år. Cykelløbet fra den dansk-tyske grænse over Berlin til København skulle have været kulminationen, som vi allerede har forberedt os på i rigtig lang tid. Det kræver en del træning at cykle de over 1000 km. Heldigvis fortsætter mange af cykelrytterne træningen og deler motiverende billeder og videoer på de sociale medier. På den måde kan vi holde gejsten oppe til næste år. Corona har givet mig en forståelse af, hvad det vil sige at være adskilt af en landegrænse. Min partner er tysk, og hendes familie bor syd for grænsen, så vi har i lang tid ikke kunnet se hendes forældre og søskende. Jeg håber, at der bliver en ny fejningsrunde i 2021. Godt nok fejrer vi i det tyske mindretal ikke Genforeningen, men vi fejrer de seneste 100 års udvikling, der har ført til det stærke dansk-tyske fællesskab, vi har i dag. Og så fylder det tyske mindretal 100 år. Det skal selvfølgelig også fejres.

“

Lige nu holder Genforeningsbussen stille, og det har den gjort, siden statsministeren lukkede Danmark ned den 11. marts. Ugen efter nedlukningen brugte jeg på at ringe rundt til de skoler, vi havde aftaler med, og aflyse. Jeg var virkelig trist og havde svært ved at se en løsning på det hele. Kort tid efter fik vi mulighed for at forlænge lejen af bussen, og i dag er jeg i fuld gang med at planlægge en efterårstur fra midten af august til slutningen af oktober. Jeg var bekymret for, at skolerne ikke ville være interesserede, og at begejstringen for Genforeningen var forsvundet. Men sådan er det heldigvis ikke gået. Corona har tydeliggjort for mig, hvad det vil sige at være omstillingsparat. Vi får bussen af sted igen, men under nye coronaretningslinjer, og det er jeg stolt af.

Foto: Privat

Helle T. Nordentoft er projektleder
for Genforeningsbussen, Museum
Sønderjylland

Kirsten Rykind-Eriksen, formand for Grænseforeningen Vejle Vesteregn, står bag Folkefesten i Jelling med temaet 'grænser og national identitet før, nu og i fremtiden', der nu er udskudt til 23.-24. april 2021.

“

Det er selvfølgelig trist, at Folkefesten i Jelling må aflyses i år. Og så er det bøvlet. Desværre er det stadig usikkert om visse dele af Folkefesten i Jelling kan flyttes, men i det store hele regner vi med at kunne genskabe programmet i 2021. Jeg har ikke tænkt så meget over corona, ud over at det er ubelejligt i forhold til de mange genforeningsarrangementer, der nu må aflyses. Jeg håber virkelig, det lykkes igen at få sat gang i de mange aktiviteter omkring genforeningsjubilæet. Der tror jeg, at fællesskabet spiller en kæmpe stor rolle. Jeg er vild med fællessang med Phillip Faber på DR, hvor vi får en følelse af at stå sammen. Den samme fællesskabsfølelse, håber jeg, vil præge genforeningsfestlighederne til efteråret og til næste år, for sådan var det også i 1920.

Announce

Samsung Galaxy Tab A 10.1

iPad 10.2

Flensborg Avis digital + tablet + cover iPad 10.2 eller Samsung Galaxy Tab A 10.1

Læs Flensborg Avis når og hvor du har lyst. Få avisen som e-avis i 24 måneder og vælg mellem en iPad 10.2 inkl. cover og en Samsung Galaxy Tab A 10.1 inkl. cover. Pris pr. måned 195,- kroner

(Engangsbetaling: iPad 750 kr., Samsung 0 kr.)

FLENSBORG AVIS

... vi gør Danmark lidt større

Hermed bestiller jeg Flensborg Avis digital i mindst 24 måneder til en abonnementspris af 585,- kroner pr. kvartal. Når beløbet for første kvartal (585,- kroner) og ved iPad engangsbetalingen på 750,- kroner er indgået hos Flensborg Avis samt fortrydelsesretten på 14 dage er udløbet, bliver tabletten sendt til mig.

Efter bindingsperioden på 24 måneder fortsætter abonnementet automatisk til den ordinære abonnementspris på Flensborg Avis digital på pt. 360,- kroner pr. kvartal.

Jeg bekræfter, at jeg det seneste halve år ikke har holdt Flensborg Avis.

Jeg vælger en:

- ☐ iPad 10.2 WiFi 32 GB inkl. cover
☐ Samsung Galaxy Tab A 10.1, WiFi 32 GB inkl. cover

Navn / Fornavn

Gade

Postnr. By

Telefon

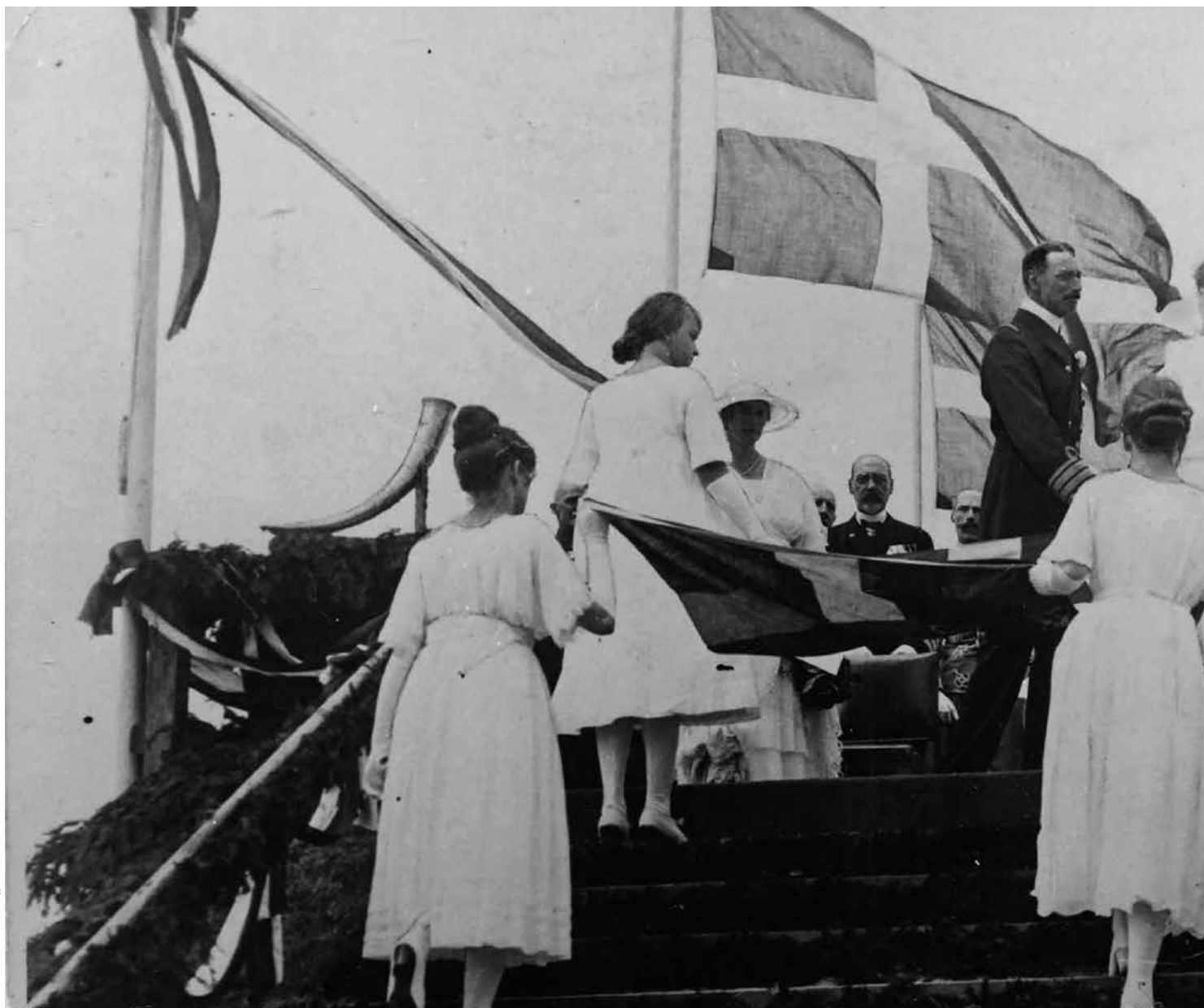
E-mail

Dato

Underskrift

Jeg er indforstået med, at Flensborg Avis kontakter mig for at orientere mig om services, relevante oplysninger og tilbud. Denne samtykkeerklæring kan til enhver tid tilbagekaldes. Alle informationer under fla.de/yArYj.

- ☐ Kontakt mig pr. mail
☐ Kontakt mig pr. brev
☐ Kontakt mig telefonisk
☐ Kontakt mig pr. newsletter

TEMA: Genforeningsfesten, der blev aflyst

“En bitter Smerte maa trods al Glæde fylde vort Sind

Læs uddrag af de historiske taler, der blev holdt den 11. juli 1920 på Dybbøl Banke i anledning af Genforeningen med deltagelse af ca. 50.000 danskere

Et af højdepunkterne ved genforeningsfesten på Dybbøl Banke i 1920 var overrækkelsen af et flag til kongen. Fire unge piger frembar et gammelt Dannebrog, som den 85-årige veteran Hans Thomsen fra Sundsmark overrakte kong Christian 10.

Foto: Wikimedia Commons.

Statsminister Niels Neergaard sagde de berømte ord: "De skal ikke blive glemt" refererende til de dansksindede sydslesvigere, der efter folkeafstemningen var forblevet på den tyske side af grænsen.

En bitter Smerte maa trods al Glæde fylde vort Sind for dem, der har kæmpet saa trofast. Paa Regeringens og hele det danske Folks Vegne siger jeg: De skal ikke blive glemt. Det er en Ærespligt for enhver Regering at støtte dem og af yderste Evne opretholde Sprog og Folkelighed, som de har ofret taprest for. Dage som disse falder med Ansvarets Magt. Hvor har ikke Sønderjyderne længtes mod denne Dag? Men den paalægger hver af os en Pligt. Vi taler om Genforening. Sagen er, at aldrig i vor tusindaarige Historie har Sønderjylland været et med Danmark. Først nu sker det efter Sønderjydernes egen lykkelige Vilje. Det er en Æresforpligtelse at hævde vort danske Sprog i Grænselandet. Men vi har ogsaa en anden Ærespligt. Vi krævede Retten i Trængselens Dage – den samme Ret vil vi give dem, der mod deres Vilje kom med til Danmark.

Statsminister Niels Neergaard

Lensgreve Otto Schack, Schackenborg Slot, holdt festtalen, som oprindeligt H.P. Hanssen skulle have holdt. H.P. Hanssen blev fravalgt på grund af sine synspunkter om en anden zoneinddeling ved folkeafstemningerne tidligere samme år, der betød en grænsedragning nord om Flensborg.

“

På Dybbøl Banke, det dyrebareste Danmark ejer, hvor fortid og nutid fører et sprog, der – stærkere end mennesketunger formår det – vidner om, at Herren har gjort store ting imod os, mødes Danmarks Kongehus, Regering og Rigsdag, mødes Danmark selv med sønderjyske Landsmænd. ... Genforeningen bragte os ikke den Glædesdag, vi haabede paa, og hvad der fylder vort Sind og ikke kan glemmes, skal heller ikke glemmes i denne Stund, men som en dyb og alvorlig Tone klinge med i det store Kor af Løfter og Tak, der fra Dybbøl Banke vil lyde ud i Fremtiden; men Fortrøstning og Taknemlighed maa i Dag bære frem over det, der tynger.

Lensgreve Otto Schack

Da kong Christian 10. havde holdt sin tale, sang forsamlingen: "Kongernes Konge", hvor første linje lyder: "Kongernes Konge, ene du kan, skærme vort elskede Fædreland".

“

Sønderjyder! Tag ved mig vort Haandslag med Tak for den Trofasthed, hvormed I igennem de mange Aar værgede Sprog og Minder. Indtag atter Eders Plads iblandt os, som saalænge har staaet tom, og byg i Fællesskab med os Danmark skønnere og rigere!

Kong Christian 10.

Talerne kan læses i deres helhed på dansketaler.dk.

Vil du være med til at fejre 100-året for Genforeningen?

Så bliv gratis medlem af Grænseforeningen i et halvt år og støt arbejdet for det danske mindretal i Sydslesvig og det dansk-tyske grænseland

Som medlem af Grænseforeningen modtager du Grænsen, magasinet om mindretal, sprog og kultur, 6 gange årligt

Modtag 3 numre gratis

Bliv medlem på www.graenseforeningen.dk eller ring 3311 3063

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Tilbuddet udløber den 30. juni 2021. Medlemskabet er uforpligtende og ophører automatisk efter et halvt år.

“Noget så gribende og højtideligt har jeg aldrig oplevet før

Hans J. Jensen, der var født i 1856, var øjenvidne, da kong Christian 10. red over grænsen ved Frederikshøj i Sønderjylland den 10. juli 1920 og holdt tale på Dybbøl Banke den 11. juli 1920. Læs uddrag af hans brev om mødet med kongen sendt til hans da 36-årige søn Peter Jensen

“Kære Peter! I går morges (tirsdag den 13. juli 1920, red.) kom jeg Hjem fra Sønderjylland, og det må jeg straks fortælle dig, thi noget så gribende og højtideligt har jeg aldrig oplevet før og kommer ikke til at opleve mere.”

[...]

“Ved Frederikshøj (lørdag den 10. juli, red.) fik jeg da baade Øl og Kaffe til min Frokost og gik derefter ned til Grændsen. Jeg fik Plads bag selve Grændsestenen støttet op ad et Træ. Kørslen var ophørt. Vejen var spærret for Biler og Cykler fra kl. 7; men Mennesker kom i en rivende Strøm og besatte hver Plads, hvor der var Haab om at se noget lige fra Frederikshøj til Christiansfeld, og så kom Veteraner, Garderforeninger, Spejdere, frivillige Drengeforbund, alle med Musikkorps, et Æreskompagni med Regimentsmusik-korps og saa en Uendelighed af hvide Piger med røde Baand og Roser, hvide og røde. Det holdt hårdt at få alle disse opstillet, og Folk færdedes bag om i Sædmarkerne for at finde plads. Det havde regnet Dagen og Natten forud og Jorden var opblødt. Følgen var, at Sæden blev aldeles nedtrampet et par Agre på begge sider af Vejen, ligesom Vejrabatten forsvandt i Pløren.”

“Skal vi synge, foreslog en, alle var med. De sang, ja som de sang. De sang ikke lige

godt alle sammen, men alle sang de af fuld Bryst. Tænk Dig, flere Tusinder af Mennesker, alle var med, og alle kunne de alle Versene i vore Fædrelandssange. Slumrer sødt i Slesvigs jord, Der er et yndigt Land med et par Vers til, som jeg ikke kendte, Jylland mellem tvende Have og endelig Kongernes Konge. Da vi var midt i denne, kom Kongen på sin hvide Hest. Militærmusikken forsøgte at anslå Fanemarchen, men Folk sang, så det ikke kunde høres, og den maatte afbryde. Kongen, feldtgraa (betegnelse for kongens uniform, red.), red ganske langsomt ind i Folkemassen med blottet Hoved, han sang med, og Taarerne løb ned ad hans Kinder, medens han istemmede: “Herre, du ene kan Sejren os forlene, værn om vort elskede vort ældgamle Land.” Alle græd og kære Peter, jeg tænkte, gid Du stod ved Siden af mig, jeg saa i Tankerne, hvorledes Du vilde have vendt Dig og storsnøftet for at skjule Graaden, og Du vilde aldrig mere have smilet af denne Sang.”

[...]

“Op ad Dybbøl Banke (den 11. juli 1920, red.) drog et Tog, som var begyndt Kl. 7 om Morgen og varede til ca. halv To, da var Kongen og hans Følge passeret. Det var Marinesoldater, Artilleri, Garden, Infanteri, alle med store Musikkorps, alle de

"Kongen, feldtgraa, red ganske langsomt ind i Folkemassen med blottet Hoved, han sang med, og Taarerne løb ned ad hans Kinder", skriver Hans J. Jensen i et brev hjem til sin søn efter at have overværet kongens ridt over grænsen ved Frederikshøj den 10. juli 1920.

Foreninger, jeg har nævnet fra Dagen forud, og flere til og Mennesker og Mennesker og Mennesker, en hel Folkevandring. [...] Direktøren siger, at der kun stormede 40.000 over fra Vejen, da Flaget var hejst paa Soldaternes Bastion, men der kamperede paa det Tidspunkt mere end 60.000 på Voldene, saa der vil ikke mangle meget i, at mit Tal bliver naaet. (Peter Jensen anslog, at der var op til 150.000 mennesker samlet på Dybbøl, 50.000 er senere blevet anslået, red.)

[...]

"Talerne må du læse i Avisen, jeg hørte kun Kongens Tale. Her talte han fra Leveren, jeg tror, at alle kunde høre ham. Og Sangen, som disse mennesker kan synge vore Fædrelands Sange, det har man ingen Anelse om i

Kjøbenhavn. Jeg så Guldhornene, Sønderjyllands Gave til Kongen ved Genforeningen, blive overrakt ham. Jeg saa det gamle Flag, som skulde bevise, at Dannebrog havde været Sønderjyllands Flag fra Arilds Tid, blive overrakt ham. Og som man jublede alle Vegne, hvor Kongen viste sig, det var en Triumf uden Lige for ham. Han vil sikkert i Historien komme til at staa over Christian den 4. og Frederik den 7., fordi han afskedigede Zahle, da denne nægtede at høre Folkets Stemme og truede med Generalstrejke, og saa for hans jævne bramfri Væsen."

Brevet er venligst indsendt til magasinet Grænsen af Gudrun Kullman, København, født i 1926, datter af Peter Jensen og barnebarn af Hans J. Jensen. Brevet kan læses i sin fulde ordlyd på www.graenseforeningen.dk

Besøg Genforeningens steder

Af Alexander Leicht Rygaard

Tag på sommerferie i Sønderjylland i genforeningsåret 2020 og oplev Genforeningen tæt på. Magasinet Grænsen guider dig rundt

Husk fortiden på Dybbøl Banke

Efter Genforeningen blev Dybbøl Banke et væsentligt erindringssted i dansk historie. Fejringen af 100-året for Genforeningen skulle være kulmineret med en folkefest på Dybbøl Banke i juli 2020, sådan som det skete i 1920. Nu er festen udskudt til dagene omkring Genforeningsdagen den 15. juni 2021. Udsigten fra toppen er én af Sønderjyllands bedste. Dybbøl Mølle er netop blevet nyrestaureret og viser udstillingen 'Dybbøl Mølle 1864-1920'. Se åbningstider på visitsonderborg.dk. Det nærliggende Historiecenter Dybbøl Banke giver et detaljeret indblik i krigen i 1864.

Foto: Grænseforeningen

På Dybbøl Banke har man udsigt over Flensborg Fjord.

Tag på tour de genforeningssten

Efter 1920 blev der i hele Danmark rejst ca. 600 genforeningssten for at fejre, at Sønderjylland var blevet genforenet med Danmark. Stenene er rejst på lokalt initiativ, og i Sønderjylland alene står mere end 100 sten spredt rundt omkring i parker, vejsider, kratte og mindelunde. Stenene udgør et oplagt udflugtsmål, hvad enten man er på cykel eller i bil. På www.genforeningssten.dk er det muligt at finde en oversigt over genforeningsstenene i området, og hjemmesiden er den perfekte guide, når næste sten skal lokaliseres. En oplagt sten at besøge står ved Krusågrænsen, hvor kong Christian 10. den 12. juli 1920 mødte en gruppe dansksindede sydslesvigere. "I skal ikke blive glemt", sagde kongen til de fremmødte, og det er de ord, der er mejslet ind i genforeningsstenen.

Foto: Magrethe Petersen/www.genforeningssten.dk

Find de sønderjyske genforeningssten og genforeningssten fra hele Danmark på www.genforeningssten.dk.

Museer fortæller genforeningshistorien

På Genforenings- og Grænsemuseet i Christiansfeld kan man få overblik over Genforeningens historie. Museet ligger over for Den Gamle Grænskro, hvor Christian 10. red over grænsen ved Genforeningen i 1920. Når den dansk-tyske grænse åbner, vil der også være mulighed for at besøge Danevirke Museum syd for grænsen. Her fortælles om, hvordan fæstningsværket Danevirke opstod og om de arkæologiske fund. Man kan også se udstillingen 'Dansk i Sydslesvig' om det danske mindretals historie fra 1864 og til i dag.

Se åbningstider på de to museer på www.genforeningsmuseet.dk og www.danevirkemuseum.de.

Foto: Tim Riediger

Valdemarsmuren er en del af voldene ved Dannevirke.

Hvil ud i Genforeningsparken

Det var fra forsamlingshuset Folkehjems balkon, at grænselandspolitiker H.P. Hanssen den 17. november 1918 i en tale præsenterede kravet om en folkeafstemning om grænsen foran 3000 fremmødte sønderjyder. Dermed var det første skridt mod Genforeningen taget. I dag er Folkehjem et kursus- og konferencecenter, men med offentlig adgang. I Billedsalen kan man opleve 60 portrætter af førende skikkelser i den nationale kamp, herunder H.P. Hanssen og Jens Jessen, der var chefredaktør på Flensborg Avis fra 1882 til 1906. I forbindelse med genforeningsjubilæet har Aabenraa Kommune brugt knap 13 mio. kr. på at omdanne området foran Folkehjem til en 'genforeningspark', der er et grønt åndehul i byen, hvor man kan nyde tilværelsen, inden turen går videre.

Foto: Aabenraa Kommune

Folkehjem og Genforeningsparken kan besøges på Haderslevvej 7, 6200 Aabenraa.

“Skyd ikke! Det er min bror!”

Af René Karpantschof

Treårskrigen i Slesvig 1848-50 begyndte og sluttede som en borgerkrig mellem kong Frederik 7.'s undersåtter. Men det var ikke så enkelt, at alle dansktalende stod på den ene side mod alle tysktalende på den anden. Det fortæller historiker René Karpantschof med eksempler fra sin nye bog, 'De stridbare danskere 1848-1920'. Læs om det, der gik forud for Genforeningen i 1920

“Ve dem, der har frembragt dette. Tysk og dansk levede før så fredeligt med hinanden, men nu står i samme land de forskellige nationaliteter fjendtligt mod hinanden”, klagede den nordslesvigske kniplingskræmmer Jens Wulff efter Slaget ved Bov i april 1848. Treårskrigen var i gang, men Jens Wulff ville ikke tage parti.

I 1840'erne var alt det med dansk og tysk en kompliceret sag i Slesvig. Kniplingskræmmer Wulff kom fra en dansk familie, var tysk gift og talte og skrev selv begge sprog, som handelsfolk tit gjorde. Hans

ønske var at fortsætte den gamle slesvigske særegenhed med dansk-tysk blandingskultur. Det var han ikke ene om.

Slesvigkonfliktens første store voldsepisode skete i Haderslev i 1845. Her kom en gruppe dansknationale anført af bonden Laurits Skau i masseslagsmål med andre af byens indbyggere. Men Skaus modstandere var ikke kun tysknationale af den slags, der ønskede hele Slesvig-Holsten med i Det Tyske Forbund. Det var også mænd som Petersen, Andersen og Rasmussen. De var irriterede over Skau og de københavnske

Kampen om Frederiksstad (Friedrichstadt) ved Ejderen den 4. oktober 1850 er skildret af maleren Niels Simonsen.

nationalliberale, der krævede en ren dansk nationalstat til Ejderen. Det truede jo Slesvigs dansk-tyske sameksistens.

Med Treårskrigens udbrud skulle der vælges side. Støttede man det tysksindede slesvig-holstenske løsrivelsesoprør? Eller Frederik 7.'s nye regering med dens Ejderdanske nationalliberale ministre? I Slesvig valgte den københavnskfødte major Cæsar du Plat oprørshæren. Hans bror Glode du Plat forblev sin konge tro. En anden københavnskfødt, løjtnant Huno von Holstein, gik også over til oprørerne og blev derfor

nær skudt af sin fars, oberst von Holsteins mænd. Senere var løjtnant Holstein med til at arrestere apoteker Nagel fra Højer. Apotekeren var gift med den neutrale Jens Wulffs datter og – til svigerfarens forfærdelse – glødende dansknational. Ved sin arrestation udbød Nagel: "Hvad er grunden til, at jeg ser en dansk i en sådan uniform, tjenende mod sin konge?"

Dansktalende kunne have flere grunde til at vælge den slesvig-holstenske side. F.eks. modvilje mod den Ejderdanske nationalisme og ønsket om at bevare forholdet til

tysksindede venner og naboer. Mange havde desuden giftet sig på tværs af sprogene, og dertil kunne man jo være tiltrukket af den tyske kultur, som en dansk student fandt "mageløs". Eller simpelthen være forvirret som dem i Løgumkloster, der både råbte hurra for oprørshæren og for Fredrik 7., som de troede var de nationalliberales fange i København.

På slagmarken var der også forvirring. I daglig tale kaldte man dem i oprørshæren for 'tyskere'. Men flere af dem var dansktalende. På samme måde kaldtes dem i kongens hær 'danskere', selvom en del talte tysk. Peder Christensen beskrev sin korporal fra Rendsborg sådan: "En brav dansk mand var han ... desværre kunne han ikke tale dansk".

Under et slag så den danske officer Bernhard Petersen det tragiske syn af en døende officerskollega, der havde valgt oprøret. "Det gjorde et underligt indtryk på mig nu at se som fjender de samme folk, som jeg havde færdedes med for så kort tid siden som kammerater", skrev Petersen. I en anden episode frelste en dansk soldat en fjendes liv ved at råbe til sine kammerater, som sandt var: "Skyd ikke! Det er min bror!" Krigen var ven mod ven og slægtning mod slægtning.

Den nationalliberale frontfigur, Orla Lehmann, havde splittelsen tæt på. Fæterten Theodor Lehmann kæmpede på den tyske side, og Orlas egen søster, Marie, tog fra København med sin tysksindede mand for at tjene den slesvig-holstenske regering. Og så skal man ikke glemme kongefamiliens splittelse, da sidegrenen med hertugen af Augustenborg og prinsen af Nør deltog i oprøret.

Efter Bov blandede Preussen, Østrig og andre tyske forbundslande sig i krigen for senere at trække sig igen. I juli 1850 blev Treårskrigen blodigste slag ved Isted en ren borgerkrigsaffære mellem den danske konges undersætter (samt dog udenlandske frivillige). Her lå den fynske bonde Rasmus Hansen såret, da fjendtlige slesvig-holste-

nere nåede frem til ham. "Blandt dem, der afvæbnede mig, var adskillige, der talte dansk til mig", erindrede Hansen, der heller aldrig glemte, hvordan de barmhjertige fjender bredte en kappe over ham og gav ham brød og en slurk vin. De dansktalende kunne have været Hans Hansen, Peter Jensen, Andreas Nielsen, Hans Petersen eller andre med lige så danskklingende navne fra bl.a. Tønder, Haderslev og Aabenraa, der faldt på den 'tyske' side i slaget.

Slesvigs historie er forunderlig og indviklet. Preussens besættelse i 1864 forenklede det hele, da de dansktalende nordslesvigere fik en klar fælles sag og blev et mere samlet folk, der herefter kendtes som: 'sønderjyder'.

René Karpantschof

Født 1965 og opvokset på Ribe-egnen, var selv en stridbar dansker som venstrerevolutionær aktivist i 1980'ernes københavnske BZ-bevægelse. Siden blev han cand. mag. i historie og ph.d. i sociologi og har forsket og undervist på universitetet i demokratihistorie, protestbevægelser og politisk radikaliserings. I dag er han selvstændig fagbogsforfatter og udgav sidste år 'De stridbare danskere. Efter enevælden og før demokratiet 1848-1920' på Gads Forlag.

Sønderjylland i ord og billeder

Fotos fra bogen 'Sønderjylland. Fortællinger fra grænselandet'

En række skribenter og fotografer har bidraget til bogen 'Sønderjylland. Fortællinger fra grænselandet', der er udkommet fra Lindhardt og Ringhof. 'Sandflugt i Tøndermarsken' (øverst) er af fotograf Ulrik Pedersen/Tøndermarsk Initiativet. 'Sort sol ved Avenstoft mellem Seebüll og Süderlügum' er af Brian og Diane Dorling. Blandt skribenterne er Hans Jørgen Bonnichsen, Uffe Buchard, Bertel Haarder, Søren Ryge Petersen, Siegfried Matlok og Anke Spoorendonk.

100 år med Danmark på Sønderborg Slot

UDSTILLING Politiske plakater fra mellemkrigstiden udstilles sammen med 'Mojn – Vi ses i Sønderborg'-trusser fra Sønderborg Handelsstandsforening i 1970'erne i ny udstilling på Sønderborg Slot. Resultatet er vellykket, mener anmelderen

Af Peter Yding Brunbech, historiker, leder af HistorieLab

To måneder nåede Museums Sønderjyllands nye permanente udstilling på Sønderborg Slot at få, før coronaepidemien satte det hele på pause. At det var midt i 100-året for Genforeningen gjorde det ekstra ærgerligt, for udstillingen '100 år med Danmark – Sønderjylland siden Genforeningen' er et flot bidrag til jubilæet.

Den nye tilføjelse til den permanente udstilling på slottet fører Sønderjyllands historie helt frem til 2020 og lægger sig fint i forlængelse af de eksisterende udstillinger. Det betyder også, at det er en udstilling, der på den gode måde tager et klassisk udgangspunkt, nemlig at en museumsudstilling er udstilling af museale genstande.

Mange steder søger man i disse år at pakke både tekst og genstande mest muligt væk via kreative rumindretninger og digitale greb. Oprøret mod alenlange planchetekster og montror med endeløse rækker af pilespidser har givetvis bragt meget godt til museumsverdenen, men det kan dog også gå for langt i retning af, at arkitektonisk indretning samt lys- og lydeffekter bliver det dominerende i en udstilling. Det er derfor rart at se et vellykket forsøg på at finde den nødvendige balance. Nogen vil måske mene, der er en montre eller to for meget på Sønderborg Slot, og smag og behag er jo en individuel størrelse. Men det er rart at være i udstillingsrum, hvor man selv kan gå på opdagelse i egen hastighed, og de smukke rammer med slottets store lyse rum. Her er mulighed for den eftertænksomhed, der også er en vigtig del af en god museumsoplevelse.

For selvom historie kan fortælles på mange

måder, er det genstandene som er museernes traditionelle fortællemedie, og som skaber en fornemmelse af kontakt med fortiden. Når det drejer sig om de seneste 100 års historie, er det også her, de kan understøtte samtalen mellem generationer, når man kan tale med børn og børnebørn om hverdags-ting fra ens egen barn- eller ungdom. Og der er genstande for stort set enhver smag i udstillingen, om det så gælder politiske plakater fra mellemkrigstiden, Madsen-maskingeværer og sabotageudstyr fra besættelsestiden eller benzintanke indrettet til sprutsmugling i efterkrigstiden. Der er også noget befriende uhøjtideligt ved at kunne se rapperen L:Ron:Haralds originale Opel-blem i sølvkæde udstillet på museum, eller hvad med et par autentiske "Mojn – Vi ses i Sønderborg"-trusser fra Sønderborg Handelsstandsforenings kampagnefremstød i 1970'erne? Det er sjovt tænkt, men også en fin påmindelse om, at kultur og historie er meget mere end konger, amtmænd og officielle begivenheder.

Fire store rum udgør kernen i den nye udstilling og sætter fokus på tiden 1920-39, besættelsestiden, efterkrigstiden samt på spørgsmålet, om der stadig findes noget særligt sønderjysk den dag i dag. Den arkitektoniske indretning understøtter temaerne i de forskellige rum, så for eksempel barakinspirerede vægge understøtter fortællingen om det midlertidige i situationen 1920-39, mens lyse rene klinkevægge sætter fokus på forbrugersamfund og velfærdsstat i efterkrigstiden med dens nye moderne boliger.

Men trods fokus på genstande savner de

Udstillingen '100 år med Danmark – Sønderjylland siden Genforeningen' er den hidtil mest ambitiøse på Sønderborg Slot og den største satsning siden 1970'erne.

nye udstillingsrum ikke interaktive digitale muligheder, og disse balancerer fint med mængden af udstillede genstande. Der er adgang til både filmklip, film vist på tre vægge og forskellige interaktive digitale formidlingsredskaber. For børn og barnlige sjæle er der også digitale spil, hvor man både skal gætte kager på et sønderjysk kagebord og agere toldbetjent ved en 1980'er grænseovergang. Her skal man vinke folk ind til siden og undersøge deres biler. Særligt det sidste er underholdende, og der er noget sært tilfredsstillende ved at være øvrighedspersonen, der kan dele bøder ud til danske familier, som har listet en ekstra flaske hedvin ned i bagagerummet. Måske fordi man selv kan huske den mørke tid i Danmarks historie, hvor vi levede under de umenneskelige vilkår, det var kun at måtte tage 40 Prince Light og 12 dåser Hansa Pils med over grænsen, og man så frem til, at børnene blev så store, at de fik

egne øl- og tobakskvoter og dermed endelig kunne bidrage konstruktivt til familiens overlevelse.

Når museumsverdenen nu igen får lov at åbne dørene, er udstillingen '100 år med Danmark – Sønderjylland siden Genforeningen' således en oplagt chance for at tage revanche for det desværre lidt vingeskudte jubilæumsår.

Udstillingen '100 år med Danmark – Sønderjylland siden Genforeningen' på Sønderborg Slot åbnede igen den 30. maj 2020.

Tyske flygtninge fik husly i Danmark

PÅ FLUGT Nuanceret og afbalanceret skildring af vilkårene for de 250.000 tyske flygtninge, der kom til Danmark efter Anden Verdenskrig

Af Henrik Skov Kristensen, museumschef, Frøsløvejrens Museum, Nationalmuseet

I begyndelsen af april 1945 kom et københavnsk cykelbud i snak med en tysk pige på 14-15 år ved Øresundsvejens Skole, som var blevet beslaglagt af den tyske besættelsesmagt til indkvartering af tyske flygtninge. Tilsyneladende for at indynde sig gik cykelbuddet over til bageren og købte et stykke wienerbrød, som han forærede pigen, der glædesstrålende tog imod det.

Imidlertid havde der samlet sig en flok af gadens ungdom. Pludselig gik de løs på cykelbuddet, der blev gennembanket – hvorefter han tog benene på nakken og lod cykel og pige stå.

Den københavnske redaktør Wilhelm Bergstrøm, som registrerer episoden i sin dagbog, tilføjer lakonisk: "Naa, men hun havde dog faaet Wienerbrødet. Stemningen er ond og bitter."

Bergstrøms iagttagelse havde uden tvivl udbredt gyldighed: de tyske flygtninge, som fra februar 1945 strømmede til Danmark, var ikke blot lusebefængte og syge, men generelt uglese. Efter fem års tysk besættelse kunne de færreste mobilisere den store medlidenhed med dem.

Nytteløse danske protester

Til serien '100 danmarkshistorier' har museumsinspektør John V. Jensen skrevet 'Tyskere på flugt', en instruktiv og kortfattet fremstilling om de ca. 250.000 tyske flygtninge, der mod krigens slutning ankom til Danmark på flugt fra Den Røde Hær. De danske myndigheder protesterede over for den tyske besættelsesmagt mod benyttelsen af dansk territorium som evakueringssted. Man pukkede på de tyske løfter fra den 9. april 1940 om at respekterede dansk suverænitet – og for at helgardere sig henviste man

yderligere til, at evakueringen stred mod de rettigheder, som man mente et besat land havde i henhold til Haager-konventionen fra 1907 om neutrale magters rettigheder og pligter i tilfælde af krig til lands.

Men de danske protester var nytteløse. De tyske flygtninge strømmede til landet, med tog og med skib, og i første omgang til Sønderjylland, hvor de blev indkvarteret hos medlemmer af det tyske mindretal. Herefter beslaglagde den tyske værnemagt ca. 1100 halv- og heloffentlige bygninger over hele landet til indkvartering af flygtningene.

Man ville af med flygtningene

Frem til den 5. maj 1945 var flygtningene helt og holdent den tyske værnemagts ansvar, men herefter blev de et dansk anliggende. Fra dansk side ville man af med flygtningene så hurtigt som muligt, men briterne ville ikke lade flygtningene komme ind i deres besættelseszone, hvor de havde flygtninge nok at tage vare på. Så de sidste tyske flygtninge forlod først Danmark i 1949. Da man fra dansk side erkendte, at flygtningeproblemet ville være af længere varighed, samlede man flygtningene i store lejre, der var tidligere tyske militærfaciliteter. Den største var Oksbøllejren i Vestjylland, som husede mere end 30.000 flygtninge.

Dødeligheden blandt flygtningene, især spædbørnene, var ekstremt høj, først og fremmest på grund af udmattelse, dårlig ernæringstilstand og smitsomme sygdomme, almindeligvis som følge af den lange, traumatiske flugt, hvor mødre ofte ikke kunne amme deres spædbørn.

Moralske domme

I de senere år har der været en stærk tendens til at fælde moralske domme over fortiden

Foto fra bogen

uden i nævneværdig grad at tage hensyn til den historiske kontekst. Det er i udpræget grad sket i spørgsmålet om de tyske flygtninge, som har været anskuet under det herskende universelle menneskerettighedsparadigme. Den danske behandling af de tyske flygtninge er således blevet instrumentaliseret af kritikere af de senere års danske udlændinge- og flygtningepolitik. Derfor har den dominerende danske fortælling om de tyske flygtninge de senere år været, at de blev udsat for en umenneskelig behandling, hvor sult, afsavn, sygdom og død var resultatet af dansk had. Selv lægerne havde svigtet totalt.

Denne version af historien, som har haft medløb af nogle faghistorikere, giver John V. Jensen et stilfærdigt, afbalanceret og kompetent modspil, bl.a. ved at lade de tyske flygtninge selv komme til orde gennem beretninger og samtidige optegnelser. At den høje dødelighed blandt især spædbørnene, som først kom under nogenlunde kontrol i løbet af sommeren 1945, skulle skyldes den danske fjendtlighed (også blandt lægerne), kan John V. Jensen stort set dementere. Det gør han under henvisning til et ganske opsigtsvæk-

kende resultat, som arkivar og seniorforsker ved Rigsarkivet i Aabenraa Leif Hansen Nielsen for få år siden nåede frem til i sin undersøgelse af de tyske flygtninge i Nordslesvig. Her kunne han nemlig konstatere en dødelighed blandt flygtningene, der omtrent svarede til flygtningenes generelle dødelighed i Danmark – selv om de blev indkvarteret af venligtsindede folkefæller, dvs. det tyske mindretal, og blev tilset af læger fra mindretallet.

Det var et mål for de danske myndigheder, at de, trods mangeltider og generel folkelig modvilje over for de tyske flygtninge, skulle kunne være behandlingen af dem bekendt, og at denne skulle kunne stå for historiens dom. John V. Jensens bog er et vidnesbyrd om, at det langt hen ad vejen lykkedes.

*'Tyskere på flugt'.
Af John V. Jensen,
100 sider, 100 kr., Aarhus
Universitetsforlag 2020*

Den største lejr for tyske flygtninge var Oksbøllejren i Vestjylland. På fotoet er det flygtninge, der var indkvarteret i Gladsaxe Idrætspark.

Helsognspræsten

BALANCEGANG Martin Schwarz Lausten har skrevet en micro-historisk bog om sin morfar, der var præst i grænselandet. Den er grundig, overraskende og velskrevet

Af Kristian Ditlev Jensen, sognepræst i Skagen og tidligere sognepræst i Holbøl sogn, Aabenraa, fast skribent i Weekendavisen og forfatter til en række bøger

Begrebet micro-historie blev kendt i 1970'ernes Italien, hvor historikere som Carlo Ginzburg fandt, at man bedre kunne begribe den store historie om verdens gang ved at se nærmere på én mindre begivenhed, én enkelt person eller én ultrakort periode – som for eksempel blot én dag. I dr.theol. og professor emeritus Martin Schwarz Laustens bog, 'Den kirkelige genforening i 1920', giver det greb virkelig god mening. Når forfatteren nærstuderer grænselandspræsten Martin Schwarz – og jo, det er forfatterens egen morfar – helt ned i de allermindste detaljer, så træder hele perioden fra både før og efter Genforeningen i 1920 levende frem.

Præsten Schwarz var født i Ditmarsken i 1872, uddannet i Tyskland og virkede som tysk sognepræst i Kliplev og Burkal sogne i det daværende tyske Nordslesvig. Efter Genforeningen fortsatte han sin præstegerning i Burkal Sogn, men nu, efter et dansk pastoralseminarium, som præst i den danske folkekirke.

Nærbilledet af kirkelivet for hundrede år siden forbløffer. Martin Schwarz holdt børnegudstjenester hver fjortende dag – med over 60 deltagere. Under Første Verdenskrig døde hele 75 "drenge, unge mænd og voksne" fra hans sogn under tysk krigstjeneste, og mange hjemvendte var invalide eller sindssyge. Antallet af børn, der døde i barndommen var også hårrejsende – 27 procent af de døde var ikke fyldt 17 år. Men de voksnes død var også dramatiske. Schwarz har noteret om en 69-årige aftægtsmand, at han i 1939 "døde i Sygehuset i Tønder ifølge en Løbskkørsel i Stemmild, hvorved han mistede Bevidstheden, som ikke vendte tilbage".

Det springende punkt i grænselandets og Genforeningens historie – og hele bogens ærinde – er, at hele området og den samlede befolkning, som var yderst sammensat af ty-

skere og danskere, der hver især kunne være dansksindede og tysksindede, skulle omkal-fatres. Men skulle man så fyre alle tyske præster? Det ville gå ud over de dansksindede tyskere. Og hvad så med alle de tysksindede danske præster?

Schwarz er så sammensat, at han viser sig at være en mønstercase på grænselandspræsterne. Han er både et dilemma og et paradoks. Han er tysk, men på mange måder også meget dansk. Han er stærkt indremissionsk og højrefløjskristen og præget af dansk teologi, han er slående lavkirkelig. Men det kommer i sagens natur fra Martin Luther – som jo er tysk, og som Schwarz stædigt højtideligholder med særgudstjenester hvert evig eneste år på reformationsdagen. Men læg så dertil, at dele af hans egen familie blev udraderet af nazister. Situationen, hvor den jødiske moder Meta Rosenthal kaster sig i døden for at undgå en anholdelse fra femte sal i den beboelsesejendom, hvor hun bor i Hamborg – "aus Kummer und Furcht," som hendes søn senere sørgmodigt noterede – vil holde denne anmelder vågen i mange nætter. Og det er begivenheder som den, der gør, at Schwarz bogstaveligt talt hader nazismen, da den gør sin provokerende indmarch i grænselandet. Og han svarer derfor også omhyggeligt på de 42 henvendelser fra tyskere fra Nordtyskland, der gennem kirkebøgerne i sognet beder ham dokumentere, at de ikke er jøder.

Konflikterne fortsætter til efter krigen, og da man taler om at indsætte danske grænsespræster – som skal erstatte de tyskuddannede – i 1930'erne påstås det, at over 200 af Schwarz' sognebørn er imod ham. Det dokumenteres aldrig. Og tværtimod tyder alt på, at pastor Schwarz var en god præst for både de tyske og de danske i sognet.

I Sønderjylland er der stadig spor af den

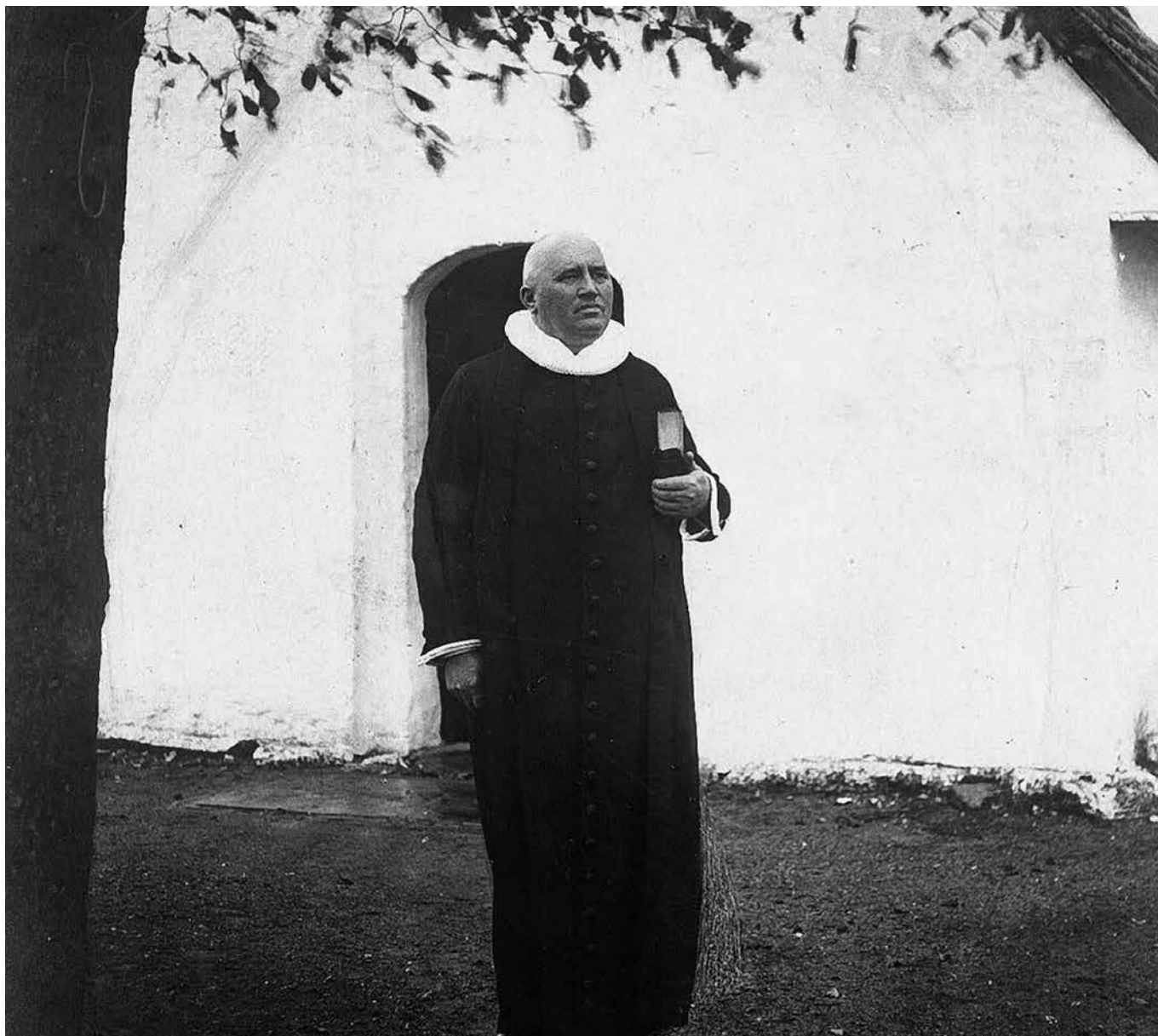

Foto fra bogen

tyske kirkes virke i det daværende Nordslesvig. Man ringer mange steder stadig en fuld klokke time, mellem klokken 11 og 12, når folk i sognet dør. Og man registrerer stadig navne i kommunen, og ikke i kirken, efter god præjsisk skik. Kampen for at få det tyske ud af kirken var ellers nidkær.

Ved Anden Verdenskrigs udbrud blev den samlede menighed i Burkal Sogn således delt i en tysk og en dansk menighed. Efter krigen fortsatte den danske menighed i folkekirken, mens den tyske menighed blev frimenighed.

Alene de konflikter viser, at det var ikke så lidt af en præstation og balanceakt at kunne

fungere som "helsognspræst", som Martin Schwarz selv kaldte det. Og han stod faktisk på den måde i virkeligheden for sin helt egen micro-genforening.

'Den kirkelige genforening i 1920 – og grænselandspræsten Martin Schwarz'. Af Martin Schwarz Laustsen: 427 sider. 299,95 kr. Kristeligt Dagblads Forlag 2020

"Schwarz er så sammensat, at han viser sig at være en mønstercase på grænselandspræsterne", skriver Kristian Ditlev Jensen i sin anmeldelse af dr.theol. Martin Schwarz Laustens bog om sin morfar, grænselandspræsten Martin Schwarz, der var født i Ditmarsken i 1872 og døde i Sønderborg i 1945.

‘Grænseland’ lærer os noget, vi kan bruge i dag

Af: **Knud-Erik Therkelsen**
Generalsekretær i
Grænseforeningen

Selv om vi ikke må samles, er der enkelte genforeningsaktiviteter, coronaen ikke kan stoppe, heller ikke i Grænseforeningen. Magasinet Grænsen udkommer, Genforeningsrosen blev udsolgt på rekordtid, men kan købes igen næste år, og spillet ‘Lige til grænsen’, udviklet af Grænseforeningen, kan købes på www.graenseforeningen.dk. Andre organisationer og foreninger har også formået at gennemføre noget af det, de havde planlagt, og resten er udskudt til senere.

Og så har DR1 bragt den stort anlagte dramadokumentarserie ‘Grænseland’ over fire søndage i maj og juni måned. Første del omhandlede de historiske begivenheder fra 1830’erne og kredsede især om den sønderjyske bonde Laurids Skau. Han blev som helt ung nationalt bevidst og fik i en alder af kun 22 år i 1839 kontakt til professor Christian Flor, der i allerhøjeste grad også havde klare tanker om den nødvendige kamp mod den tyske elite og det tyske sprog i grænselandet. Dokumentaren berettede videre om hertugen af Augustenborg og Prinsen af Nør og deres tyske sprogpolitik vendt mod dansktalende sønderjyder, som ikke forstod tysk. Om kong Christian 8., Orla Lehmann, oprøret i Rendsborg, Treårskrigen 1848-1850 og Istedløven.

Gedigen historiefortælling, som vi har set DR producere det i ‘Historien om Danmark’ og ‘Frederik IX’. Godt drama, indsigtfulde, forklarende indslag med nulevende historikere og et mundret manuskript til skuespiller Lars Mikkelsen, der har været fortæller.

Historiefortællingen har været så præcis, detaljeret og mainstream, at det næsten blev

kedeligt, og kun den meget opmærksomme seer opdagede forbindelserne til nutiden: For eksempel Laurids Skaus konflikt mellem at være af ægte slesvigsk bondestand, hvilket var det, Flor og de nationalliberale havde brug for, og så efterhånden selv blive en del af eliten. Skau var udspændt i en social konflikt mellem sit ophav og de fine.

Men Skau var også spændt ud i konflikten mellem bonden, der ville fremme det danske sprog og dansk kultur, og amtsforvalteren i Haderslev, der blev fortaler for danske sprogreskripter og andre tvangsforanstaltninger for at få tysktalende bønder til at tale dansk i familien. Skau endte som hertugen med at ville tvinge sit eget igennem.

Og det er Slesvigs skæbne: at være underlagt øvrigheder i Augustenborg (og senere Kiel), der vil det tyske for alle slesvigere, og i København, som modsat vil det danske for alle. Det sammensatte og mangfoldige grænseland forsøges med magt sat på en ensidig formel, dansk eller tysk. Der er ikke plads til nuancer og forståelse for det særligt slesvigske, at man kan være begge dele: både dansk og tysk, og leve godt med det.

Det er skæbnens ironi, at TV-serien i anledning af 100-året for Genforeningen udsendes på et tidspunkt, hvor vi også skal markere det dansk-tyske venskabsår, men samtidig med at grænsen er lukket, og hvor især mange sønderjyder har fået en mistanke om, at den holdes lukket længere end nødvendigt, fordi den særligt slesvigske flertydighed stadig ikke forstås i hovedstaden.

Jeg har det fromme ønske, at serien i sin helhed vil fremme denne forståelse.

Foto: Grænseforeningen

Det var Bo Trelborg (i midten tv.) og Ulf Meyer (i midten th.), formand for SSF Ladelund og omegn, der tog initiativ til mødet.

Venskabsforbindelser holdes i live på tværs af grænsen

Den dansk-tyske grænse er lukket som følge af coronaepidemien, men det forhindrer ikke det grænseoverskridende venskab i at blomstre. Onsdag 13. maj mødtes venskabsforeningerne Grænseforeningen for Skjern, Tarm og Videbækne og Sydslesvigsk Forening (SSF) Ladelund og omegn ved den lukkede grænseovergang på Pebersmarkvej til en snak over en kop kaffe og et stykke kage: "Det var en kæmpe succes. Vi mangler jo at have kontakt til vores venner i Sydslesvig, som vi gennem årene har haft mange gode oplevelser med", siger Bo Trelborg, formand for den vestjyske lokalforening, som var kørt i bil i to timer for at komme til grænsen. De to foreninger mødes normalt til bl.a. De danske årsmøder i Sydslesvig, der skulle have fundet sted i slutningen af juni.

Festival knytter bånd mellem Danmark og Tyskland

Kom til 'Familie-sprog-festival' på Christianslyst i Sydslesvig i slutningen af efterårsferien 14.-16. oktober 2020, hvor børn og voksne nord og syd for grænsen knytter venskaber. I år er temaet 'Grænser og mindesmærker – hvad er det?' med fejringen af 100-året for Genforeningen som et centralt emne.

Programmet byder på både kreative værksteder, spil, lege, teater om

Istedløven, fremstilling af mindesten, skovfinderture, banko, flaghejsning og fællessang. Det hele foregår på både dansk og tysk for at styrke sammenhængskraften mellem deltagerne.

Festivalen arrangeres i et samarbejde mellem Grænseforeningens Kreds 20, Sydslesvigsk Forening (SSF) og Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU).

Pris: 1500 kr. for en familie op til fire

personer. For yderligere deltagende familiemedlemmer betales 225 kr. pr. barn og 430 kr. pr. voksen.

Læs mere om programmet og tilmeld dig og din familie på www.graenseforeningen.dk/familie-sprog-festival

For flere oplysninger kontakt formand for Grænseforeningens Kreds 20, Kirsten Rykind-Eriksen, rykind@bbsyd.dk eller tlf. 40 25 54 89.

Foredrag, møder og ture arrangeret af lokalforeningerne

Medmindre andet er nævnt, er arrangementerne gratis og åbne for alle. Se flere arrangementer på www.graenseforeningen.dk.

OBS: Som følge af corona-krisen kan arrangementer nævnt i kalenderen desværre være aflyst. Se mere på www.graenseforeningen.dk og i de lokale medier

SYDDANMARK

Fredericia-Middelfart

26. august kl. 19.30. Trinitatis Sognegård, Danmarksgade 61, Fredericia. Generalforsamling med dagsorden i henhold til vedtægterne.

Faaborg-Midtfyn

18. juni kl. 19. Hjørnet af Østerbrogade og Svendborgvej, Faaborg. Arrangement ved genforeningssten, bl.a. med introduktion til Genforeningen og dens betydning, sønderjysk kaffebord, indslag om hvorfor stenen er rejst samt oplæg om Sønderjylland og Sydslesvig i dag. Arrangeret i samarbejde med Faaborg Byhistoriske Arkiv og Øhavsmuseet. OBS: UDSAT TIL 2021.

24. juni kl. 19. Reventlowsvej 4, Korinth, Faaborg. Arrangement ved genforeningssten med bl.a. introduktion til Genforeningen og dens betydning, sønderjysk kaffebord, indslag om hvorfor stenen er rejst samt oplæg om Sønderjylland og Sydslesvig i dag. Arrangeret i samarbejde med Brahetrolleborg Sogns Folkemindesamling og Lokalforsamlingen for Korinth og Øster Hæsinge. OBS: UDSAT TIL 2021.

4. juli kl. 11. Ringe Museum, Kirkepladsen 6, Ringe. Arrangement ved genforeningssten med bl.a. introduktion til Genforeningen og dens betydning, indslag om hvorfor stenen er rejst samt oplæg om Sønderjylland og Sydslesvig i dag. Arrangeret i samarbejde med Ringe Lokalhistoriske

DET SKER I LOKALFORENINGERNE

riske Arkiv og Ringe Museum. OBS: UDSAT TIL 2021.

9. juli kl. 17. Søllinge Kirke, Søllingevej 61A, Søllinge. Arrangement ved genforeningssten bl.a. med gudstjeneste, introduktion til Genforeningen og dens betydning, indslag om hvorfor stenen er rejst, oplæg om Sønderjylland og Sydslesvig i dag og afsluttende sønderjysk middag. Arrangeret i samarbejde med Søllinge Beboerforening og Ringe Lokalhistoriske Arkiv. OBS: AFLYST.

Kolding

18. juni kl. 10. P-pladsen, Ødis Sø, Vamdrupvej 17, Vamdrup. Cykeltur langs den gamle Kongeågrænse i Ødis Sogn. Husk at medbringe frokost. Der vil være kaffe i et shelter i Drenderup Skov. Tilmelding senest 1. juni til 40 32 98 87.

Kreds 20

19. august kl. 18. Skibelund Krat 4, Vejen. Medlemsmøde med rundvisning i Skibelund Krat og besøg på Bennetgaard ved Linda Klitmøller, etnolog og mag.art. Der serveres boller og lagkage. Tilmelding senest den 12. august til Kirsten Rykind-Eriksen på 40 26 54 89 eller rykind@bbsyd.dk. Pris: 75 kr.

Nyborg og Kerteminde

5. juni kl. 11. Frørup Kirke, Præstevanget 5A, Frørup. Korandagt med efterfølgende gåtur til genforeningsstenen i Nyborg Kommune, der står ikke langt fra kirken. Sognepræst Hanne Thorsen holder oplæg om sin sønderjyske bedstefar, der deltog i Første Verdenskrig på tysk side. Der vil også være kaffebord og fællessang. Arrangeret i samarbejde med Frørup/Taarup Meningsråd og Landsbyrådet.

11. juni kl. 12. Udflugt til folkefesten på Dybbøl Banke, hvor bl.a. dronning Margrethe deltager. OBS: UDSAT TIL 2021.

28. august kl. 7.30. Toldbodgade, Nyborg. Kredsudflugt til Sydslesvig med stop i Dannevirke, Wikingturm, Bergenhusen og Kropp. Mere information følger på Grænseforeningens hjemmeside.

Odense

17. juli. Genforeningstur til grænselandet i fire dage med stop i bl.a. Husum, Flensborg, Slesvig og Dannevirke. Arrangeret i samarbejde med Historiske Rejser. Tilmelding og betaling til mail@historiskerejser.dk. Pris: 4695 kr. (tillæg for enkeltværelse: 700 kr.)

Rødding – Vejen

20. juli 14.30. Jarplunder Weg 14, Handewitt. Udflugt til De danske årsmøder i Sydslesvig, hvor venskabsforeningen SSF Jaruplund, Weding og Sankelmark byder på et program bestående af bl.a. flaghejsning, taler og underholdning. OBS: AFLYST.

Sønderborg

20. juli kl. 14. Udflugt til De danske årsmøder i Sydslesvig, hvor venskabsforeningen Holtenå byder på mad, taler og underholdning. OBS: AFLYST.

15. august kl. 8. Udflugt til det gamle grænseland med stop i bl.a. Christiansfeld, Grænsemuseet og Skamlingsbanken. OBS: AFLYST.

Tønder

28. juni kl. 8.45. Grænseovergangen Sæd, Sønder Løgum Landevej 14, Tønder. Sommertur til Sydslesvig med stop i bl.a. Dannevirke, Slesvig, Lindewitt. OBS: AFLYST.

15. august kl. 8. Udflugt til det gamle grænseland med stop i bl.a. Christiansfeld, Grænsemuseet og Skamlingsbanken. OBS: AFLYST.

Vejle Vesteregner

19. august kl. 18. Skibelund Krat 4, Vejen. Medlemsmøde med rundvisning i Skibelund Krat og besøg på Bennetgaard ved Linda Klitmøller, etnolog og mag.art. Der serveres boller og lagkage. Tilmelding senest den 12. august til Kirsten Rykind-Eriksen på 40 26 54 89 eller rykind@bbsyd.dk. Pris: 75 kr.

Grænseforeningerne på Fyn

22. august kl. 7.30. Fællesudflugt til Sydslesvig for Grænseforeningerne på Fyn. Besøg på Dannevirke-museet og i storkelandsbyen Bergenhusen. Afgang kl. 7.30 fra Toldbodgade, Nybrog, kl. 8 fra Dalumhallen, Odense, og kl. 8.30 fra Staurby Skov P-plads, Middel-

fart. Tilmelding og betaling senest 1. juli til konto 2018 7785627094. Pris: 600 kr. (ikke-medlemmer 700 kr.).

MIDTJYLLAND

Randers og Omegn

21. juli kl. 8.15. Gasværksgrunden, Houmeden 7, Randers. Udflugt til De danske årsmøder i Flensborg med taler, sang, musik og opvisning. På hjemvejen vil der være middag på Den Gamle Grænseskro, Christiansfeld. OBS: AFLYST.

Ringkøbing

13. august kl. 17. Spejdersøen, Droselvej 38, Tarm. Gåtur rundt om søen med oplæg om plante- og dyrelivet i området. Efterfølgende grillmad, kaffe og kage. Busafgang fra Museumspladsen, Kongevejen 1, Ringkøbing. Tilmelding senest 10. august til pmjohannsen@gmail.com eller 29 26 89 43. Pris: 150 kr. (inkl. bus og traktament)

Samsø

10. juli kl. 13. Anton Rosens Plads, Tranebjerg, Samsø. Genforeningsarrangement med bl.a. tale ved borgmester Marcel Meijer (S) samt korsang og sønderjysk kaffebord.

Silkeborg-Hammel

14. juni kl. 10.30. Sejs-Svejbæk Kirke, Julsøvej 130, Silkeborg. Gudstjeneste og foredraget "Genforeningen og danskhedens gave - erindringer fra min sønderjyske barndom" ved Kjeld Holm, tidligere biskop i Århus Stift.

Skanderborg

11. juni kl. 8. Udflugt til folkefesten på Dybbøl Banke, hvor bl.a. dronning Margrethe deltager. OBS: UDSAT TIL 2021.

22. august kl. 11. Ejer Bavnehøj, Skanderborg. Folkemødet på Ejer Bavnehøj, Skanderborg. OBS: UDSAT TIL 2021.

Skjern, Tarm og Videbækegnen

12. juli 19. Ejstrupsøerne, Fæstervangvej, Skjern. Grillaften med gåtur i området. OBS: AFLYST.

19. juli kl. 15. Trenehytte, Harkielweg 2, Tarp. Udflugt til De danske årsmø-

der i Sydslesvig med bl.a. aftensang i Tarp Danske Kirke, debatmøde på Flensborghus og middag med venskabsforeningen SSF Ladelund og omegn. OBS: AFLYST.

22. august kl. 7.15. Innovest, Ånumvej 28, Skjern. Udflugt til Sydslesvig med stop i bl.a. Flensborg og Ladelund. Forventet hjemkomst ca. 21.45.

Viborgegnen

14. juni kl. 19. Thorning Præstegårdshaven, Blichersvej 32, Kjellerup. Foredraget "Erindringer fra et liv i et grænseland" ved Knud-Erik Therkelsen, generalsekretær i Grænseforeningen. OBS: AFLYST.

NORDJYLLAND

Aalborg

19. juli kl. 8. Udflugt til De danske årsmøder i Flensborg med mad, taler og underholdning. OBS: AFLYST.

Mariagerfjord

5. juli kl. 14. Herregården Visborggård, Visborggård Alle 39, Hadsund. Arrangement ved mindestenen for Den Hvide Hest. Tale, underholdning og kaffe i Visborggårds have.

Nykøbing Thy og Mors

15. juni kl. 17. Tingstrup Skole, Thorstedvej 21, Thisted. Rundtur til områdets genforeningssten. Tilmelding til thy@graenseforeningen.dk.

SJÆLLAND

Guldborgsund

12. juni kl. 8. Udflugt til Sønderjylland og Sydslesvig med stop ved bl.a.

Skamlingsbanken, Tarp, Pellworn og Sønderborg Slot. Arrangeret i samarbejde med Lolland. OBS: AFLYST.

13. juni kl. 13.30. Corselitze Gods, Tromnæs Alleen 2, Nykøbing Falster. Genforeningsmarkering på Corselitze Gods med tale ved Friis Arne Petersen, dansk ambassadør i Tyskland, og John Brædder, borgmester i Guldborgsund Kommune. Underholdning ved koret Voci Fluenti og efterfølgende rundvisning på godset ved forvalter Poul Schreiner Hansen. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Lolland.

Lolland

12. juni kl. 8. Udflugt til Sønderjylland og Sydslesvig med stop ved bl.a. Skamlingsbanken, Tarp, Pellworn og Sønderborg Slot. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Guldborgsund. OBS: AFLYST.

13. juni kl. 13.30. Corselitze Gods, Tromnæs Alleen 2, Nykøbing Falster. Genforeningsmarkering på Corselitze Gods med tale ved Friis Arne Petersen, dansk ambassadør i Tyskland, og John Brædder, borgmester i Guldborgsund Kommune. Underholdning ved koret Voci Fluenti og efterfølgende rundvisning på godset ved forvalter Poul Schreiner Hansen. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Guldborgsund.

Sorø

15. juni kl. 16. Akademihaven, Akademigrunden 14A, Sorø. Arrangement ved genforeningssten i en nedtonet udgave. Der vil være afmærkede områder på græsse, så den nødvendige

afstand kan holdes. Tale, men ingen korsang. Der vil være en let servering.

HOVEDSTADEN

Hillerød

15. juni kl. 18. Herluf Trolles Vej 2, Helsingør. Genforeningsmarkering ved genforeningsmonumentet i Helsingør med fællessang, taler, kaffe og kage.

Hørsholm og Det Grønne Område

15. juni kl. 15. Rudersdal Rådhus, Øverødvej 2, Holte. Festlig sammenkomst i anledning af Genforeningsdagen med underholdning ved bl.a. tidligere tv-vært Hans-Georg Møller og sang ved organist Steen Lindholm og operasanger Kirsten Vaupel. Arrangeret i samarbejde med Rudersdal Kommune, Historisk-Topografisk Selskab for Søllerødeggen, og Rudersdal Museer.

København og Frederiksberg

11. juli kl. 14. Hjørnet af Sønderjyllands Alle og Christian Paulsens Vej, Frederiksberg. Byvandring på Frederiksbergs sønderjyske kvarter ved kommunalbestyrelsesmedlem Nikolaj Bøgh (K).

Foredrag/møder og ture/rejser:

cjj@graenseforeningen.dk.

Deadline: 3. august 2020.

Vær opmærksom på at arrangementer, der optræder i kalenderen, kan være afholdt, når du modtager magasinet Grænsen, da distributionen strækker sig over 5 dage

Grænseforeningen

Peder Skrams Gade 5, 2. sal
1054 København K
info@graenseforeningen.dk
tlf. 33 11 30 63

Protector: Hans Kongelige
Højhed Prins Joachim

Formand

Jens Andresen
ja@graenseforeningen.dk,
tlf. 4043 7008

Generalsekretær

Knud-Erik Therkelsen
ket@graenseforeningen.dk,
tlf. 2023 1984

Grænseforeningens formål

Det er Grænseforeningens formål at støtte danskheden i grænselandet, særligt syd for grænsen, at udbrede kendskabet til grænselandets forhold samt at bevare og styrke dansk sprog og kultur.

Grænseforeningens vision

Erfaringerne fra det dansk-tyske grænseland er en væsentlig inspiration for sproglig og kulturel mangfoldighed i en verden under forandring.

Grænseforeningens værdier

Grænseforeningen er en vigtig folkelig basis for den danske stats støtte til det danske mindretal i Sydslesvig og er uafhængig af partipolitiske interesser.

Grænseforeningen mener

og siger:

- Demokrati, ytringsfrihed og lige værd gælder for alle, også i forholdet til mindretal.
- Forankring i egen kultur er en forudsætning for at have forståelse for andre kulturer.
- Kulturelle mindretal er en vigtig ressource i et demokratisk samfund.
- Dansk sprog og kultur styrkes i mødet med andre sprog og kulturer.

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Jens Andresen,
Løgumkloster

1. næstformand: Jørgen Bruun

Christensen, Nykøbing Mors

2. næstformand: Per Grau
Møller, Nr. Lyndelse

Region Syddanmark

Per Grau Møller, Nr. Lyndelse
Kirsten Rykind-Eriksen,
Randbøldal
Else Tombo, Sønderborg

Region Midtjylland

Bo Trelborg, Tarm
Karen-Margrethe Møller,
Randers

Region Nordjylland

Karsten Nørgaard Simonsen,
Aalborg
Jørgen Bruun Christensen,
Nykøbing Mors

Region Sjælland

Lars Bjerre, Næstved
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden

Niels Jørgen Heick, Hillerød
Erling Rørdam, Hørsholm

Ressourcepersoner

Per Paludan Hansen,
Frederiksberg
Peder Damgaard, Kollund
Steen Bo Frandsen, Hannover

Grænseforeningen Ungdom

Max Kahrman, Frederiksberg
Frigga Loeck, Frederiksberg

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Frimærker markerer Genforeningen

Af Alexander Leicht Rygaard

PostNord har udgivet et miniark med to frimærker, der markerer 100-året for Genforeningen. Det glæder formanden for Dansk Filatelist Forbund, Niels Kristian Hansen

Selv om det efterhånden er de færreste, der sender breve, og der bliver længere mellem posthusene, findes der stadig frimærker. I anledning af 100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark har PostNord udgivet et miniark med to frimærker med to historiske fotografier. Det ene viser mødet ved Folkehjem i Aabenraa i 1918, hvor de fremmødte hørte H.P. Hanssen fortælle, at en folkeafstemning var på vej. Det andet forestiller Christian 10., der rider over den gamle grænse ved Frederikshøj den 10. juli 1920.

Niels Kristian Hansen, formand for Dansk Filatelist Forbund, glæder sig over genforeningsfrimærkerne.

“Jeg synes, det er et meget fint ark. Det er ikke for bombastisk eller nationalistisk, og det er en pæn afspejling af den gode udvikling i grænseområdet. Hvis jeg havde været fra det tyske mindretal, ville jeg også med glæde gøre brug af frimærkerne”, siger Niels Kristian Hansen, der qua sin fars sønderjyske rødder i en dansksindet familie har haft grænseområdet historie tæt inde på livet.

Niels Kristian Hansen vurderer, at de nye frimærker har stort potentiale til at blive et samlerobjekt. Det skyldes både Genforeningens historiske betydning og det faktum, at PostNord trykker et begrænset antal frimærker som følge af den digitale udvikling.

“Når der ikke findes så mange frimærker, bliver de naturligvis mere eftertragtede. Det gør, at man som samler skal rykke hurtigt”, siger han.

Frimærkerne kan dog også bruges, hvis man ønsker at sende et brev med posten. Frimærkerne udgør til sammen en værdi på 60 kr., hvilket eksempelvis svarer til det beløb, som det koster at sende et brev til Tyskland, hvis brevet vel at mærke vejer under 250 gram.

Miniarket er illustreret med et billede af Vadehavets kystlinje og et vers af digteren Kai Hoffmann, der levede fra 1874 til 1949: “Sværdtid / er endt / Det er / Plovtid paany / Vennetid / Frændetid / Grotid og Gry”. Digtet, der er fra digtsamlingen ‘Sværdtid er endt’ fra 1920, optræder bl.a. også på genforeningsstenen i Skibelund Krat i Sønderjylland.